

de journalist

NIEUWSGIERIG • KRITISCH • GEDREVEN

april 2022
tweemaandelijks
#237

wj Vlaamse Vereniging
van Journalisten

**DOSSIER:
JOURNALISTIEK
MET IMPACT**

**70 JAAR
STANDAARD DER LETTEREN**

**JONGEREN EN NIEUWS
DE 7 MOMENTEN VAN
DE WAARHEID**

De wereld van John Vandaele

© Joris Snaet

IN DIT NUMMER

- 04 KORT**
- 06 SPREEKTIDJ**
John Vandaele
- 10 ACTUA**
Als de woordvoerder liefst een app'je stuurt...
- 12 ONDERZOEK**
Jongeren en nieuws:
de 7 momenten van de waarheid
- DOSSIER:**
JOURNALISTIEK MET IMPACT
- 16 'Als journalist kun je best veel invloed hebben'**
- 19 5 journalistieke projecten met (soms te weinig) impact**
- 21 Hoe krijg je meer impact?**
- 22 VVOJ: Onderzoeksjournalistiek is teamwork geworden**
- 24 'Pers houdt onze beleidsmakers scherp'**
- 26 ACTUA**
70 JAAR STANDAARD DER LETTEREN
- 29 ACTUA**
Strenge regels voor verslaggeving over Oekraïne
- 30 INTERVIEW**
Meryem El Mandoudi (Karrewiet)
- 32 DE FOTOROL**
Emy Elleboog
- 34 RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK**
- 36 IN & UIT HET VAK**
- 38 ONDER EMBARGO**

COLOFON

COÖRDINATIE:
Pol Deltour (pol.deltour@journalist.be)
en Ruth Desmit (ruth@revista-media.be)

EINDREDACTIE: Piet De Loof

CONCEPT EN VORMGEVING: Revista
(www.revista-media.be)

MEDEWERKERS: Pol Deltour
Ruth Desmit - Selma Franssen
Charlotte Michils - Pieter Knapen
Monica Moritz - Luc Vanheerentals

COVER: Emy Elleboog

REDACTIESECRETARIAAT:
Zennestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 02/777 08 40
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN: info@journalist.be

RECLAMEREGIE: Beny Bechler,
beny.bechler@journalist.be

DRUK EN VERZENDING: Graphius

“De aandrang van overheden om ook de pers te hulp te roepen, zal alleen maar groter worden”

De maatschappelijke uitdagingen worden er niet meteen minder op. Naast een existentiële klimaatcrisis en een aanhoudende virusdreiging worden we nu ook geconfronteerd met een regelrechte oorlog, op minder dan 2.000 kilometer van hier. Behalve onmenselijke ellende voor Oekraïners en talloze Russen zelf, leidt dat ook hier tot aanzienlijke complicaties. Overheden worden tegenwoordig van crisisbeleid naar crisisbeleid gesleurd, en de komende jaren wordt dat allicht niet anders.

Des te groter zal de aandrang van die overheden worden om ook de pers te hulp te roepen. Of zelfs ter verantwoording. Want vereist het zo bedreigde algemeen belang niet dat iedereen zijn duit in het zakje doet, ook de media? Door de overheid loyaal te bejegenen. Door aandacht en empathie te hebben voor haar beleid. Door dat zelfs te promoten, of toch minstens het niet in de weg te staan.

In Rusland maakt Vladimir Poetin korte metten hiermee. Al wie zijn brutale invasie van Oekraïne niet als ‘een bijzondere militaire operatie’ of ‘bevrijding van neonazisten’ bestempelt, riskeert vele jaren cel. Het resultaat is dat er van de altijd al fragiele onafhankelijke journalistiek in het land nu nagenoeg niets meer overblijft. Maar ook Oekraïne legt strenge, nogal patriottische eisen op aan wie de oorlog komt verslaan. Toch blijft vrije en onafhankelijke journalistiek de enige mogelijkheid, zelfs wanneer de maatschappelijke of politieke nood hoog is. Dat heeft allereerst te maken met elementair respect voor feiten en waarheden, en voor het fundamentele recht van elk individu om die te kennen.

Maar die vrije en onafhankelijke journalistiek dient zelf ook een hoger maatschappelijk doel, en dat is het tegengaan van onrecht, machtsmisbruik en maatschappelijke ontsporing. Federaal premier Alexander De Croo (Open Vld) zei het onlangs treffend, toen hij in Roemenië het graf van Danny Huwé bezocht, de daar ruim dertig jaar geleden omgekomen VTM-journalist. ‘Als het Russische volk het echte verhaal van Russische barbaarsheid in Oekraïne zou kennen,’ aldus De Croo, ‘dan zou de wereld er vandaag heel anders uitzien. Laten we daarom de strijd voor een vrije pers nooit opgeven, want het is een strijd voor onze democratie en vrijheid.’ Veel mooier kunnen we het niet zeggen.

POL DELTOUR
*Nationaal
Secretaris VVJ*

Vlaams actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag

De hele Vlaamse mediasector tekende begin maart present voor de voorstelling van een sectoraal actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag. Het plan is een initiatief van Vlaams minister van Media Benjamin Dalle (CD&V) en werd uitgewerkt door Mediarte, met steun van onder meer de VVJ.

© Ivan Put

Uit onderzoek van UGent (vakgroep Sociologie) is gebleken dat bijna een derde van de mannen en vrouwen werkzaam bij Vlaamse media al in aanraking kwam met een of andere vorm van grensoverschrijdend gedrag (GoG). Vooral vrouwen hebben eronder te lijden. In de perssector gaat het om 26,5% van het voltallige personeel en 44% van de vrouwelijke werknemers. Bij de televisie-omroepen liggen die cijfers op respectievelijk 30% en 46%.

Recente onthullingen in de mediasector en daarbuiten, zowel in Vlaanderen als in Nederland, bevestigen alleen maar de nood van een krachtdadige aanpak.

BESTAANDE TOOLS

Het GOG-actieplan zet vooreerst in op een betere monitoring van het probleem. In het luik preventie zal werk worden gemaakt van vormingen en een betere bekendmaking van bestaande tools zoals hulplijnen en de Genderkamer, via onder meer de VVJ. Daarnaast wordt nog ingezet op een betere sensibilisering van omstanders en een professionalisering van de vertrouwenspersonen in elk mediahuis.

Tot slot beoogt het actieplan ook een serene mediaverslaggeving over gevallen van GOG. Daartoe zal de VVJ samen met Sensoa, het Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid, aanbevelingen uitwerken, zij het in het volste respect voor de persvrijheid en de redactionele autonomie. Download het actieplan op www.journalist.be. (CM)

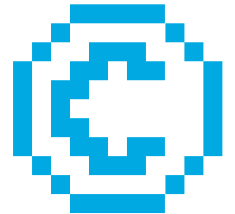
DE QUOTE

‘Ik raad mensen aan om maar 1 à 2 keer per dag het nieuws te checken. Het is beter om het globale nieuws met duiding te volgen dan elk detail te willen weten.’

– Professor Bram Verliet, hoofddocent psychologie KULeuven, in *De Morgen* van 4 maart 2022

Wetsontwerp digital copyright naar parlement

De federale regering heeft bij de Kamer het wetsontwerp ingediend waarmee in België het digital copyright wordt ingevoerd. Het gaat over een nieuw uitgeversrecht op het gebruik dat bigtech-platformen maken van journalistieke inhoud. Belangrijk voor auteurs/journalisten is dat ze aanspraak kunnen maken op transparantie over de vergoedingen en op een ‘fair aandeel’ daarvan. De regeling is gebaseerd op een Europese richtlijn.

De VVJ/AVBB en de JAM hopen dat het wetsontwerp snel wet wordt. Bigtech-bedrijven zoals Google en Facebook zijn ronduit tegen, en schakelen voor hun lobbywerk op Belgisch niveau Agoria in. De bespreking in de Kamer van Volksvertegenwoordigers begint op 27 april.

Raad voor de Journalistiek wordt opnieuw samengesteld

In december loopt het vierjarige mandaat af van de leden van de Raad voor de Journalistiek. De VVJ gaat de komende maanden dan ook op zoek naar 12 journalisten die in de periode 2023-2026 in de Raad willen zetelen. Kandidaten kunnen zich nu al melden bij het VVJ-bestuur met een bericht naar info@journalist.be.

De VVJ zal ook weer 6 externe leden aanduiden om de Raad te versterken.

De Raad voor de Journalistiek omvat 12 journalisten aangeduid door de VVJ, 12 vertegenwoordigers van mediadirecties en 12 toegevoegde leden. Die laatsten zijn deskundigen in de materie die weliswaar geen directe link hebben met een mediahuis. Denk aan academici, communicatieprofessionals of justitiefunctionarissen.

VRT-journalist vrijuit voor misbruik inzagerecht Kasteelmoordzaak

VRT-journalist **Bart Aerts** is op 16 maart door het Gentse hof van beroep vrijgesproken van misbruik van inzagerecht in het strafdossier van de Kasteelmoord. Een jaar eerder had de correctionele rechtbank van Brugge de journalist daarvoor nog veroordeeld tot 4 maanden cel, waarvan 3 met uitstel. Het hof van beroep oordeelt nu dat Bart Aerts nooit de bedoeling had het onderzoek te schaden of wie dan ook te benadelen. Integendeel, zijn berichtgeving in het *Journal* en *Terzake* was er gewoon op uit te informeren, en wel over duistere verhoudingen tussen de familie Saelens (familie van het vermoorde slachtoffer) en de Brugse justitie. Voor gerechtsjournalisten is het Gentse arrest bijzonder goed nieuws.

Lees meer op www.journalist.be

HET CIJFER

Freelancejournalisten van Mediahuis mogen sinds 1 april 5 % meer aanrekenen op hun vergoedingen. Dat hebben de hoofdredacties en het management eind maart laten weten. Met de verhoging wil Mediahuis 'zijn waardering uitdrukken voor het belangrijke werk van de freelancers', en 'deels tegemoet komen aan de gestegen levensduurte'. De VVJ vroeg om zo'n indexing met een open brief aan alle mediahuizen in februari. Ook DPG Media en Belga werken intussen een verhoging uit.

Eind maart 2.263 beroepsjournalisten hernieuwd

Eind maart had de Erkenningscommissie de erkenning van 2263 Nederlandstalige beroepsjournalisten hernieuwd. In 2017 werden 2273 hernieuwingen genoteerd. Het huidige cijfer van 2263 zal nog toenemen omdat enkele tientallen dossiers nog worden behandeld door de Erkenningscommissie.

Ongeveer 340 beroepsjournalisten hebben geen hernieuwingsaanvraag ingediend. Voor zover zij nog als journalist aan de slag zijn, hebben ze er alle belang bij alsnog een aanvraag te doen. Wie niet meer als journalist werkt, doet best afstand van erkenning zodat zijn of haar dossier administratief kan worden afgesloten. 99 ex-journalisten deden dat al. Van 21 journalisten die een hernieuwing aanvroegen, werd de erkenning niet hernieuwd.

Van de hernieuwde beroepsjournalisten werken er 1.640 in loondienst en 466 als freelancer of uitzendkracht. 11 werken als buitenlands correspondent, 127 zijn nog actief als gepensioneerde en 19 zijn werkloos of arbeidsongeschikt. (GVR)

JOHN VANDAELE (MO*) PLEIT VOOR
MONDIALERE JOURNALISTIEK

‘We onderschatten de samenhang in de wereld’

De oorlog in Oekraïne en de uitlopers daarvan vormen het nieuwste bewijs: de Vlaamse journalistiek moet dringend onder de kerktorens uit. Tegelijk moet een journalist zo nauwkeurig mogelijk de realiteit beschrijven en geen politieke slogans verkopen. Dat zegt journalist John Vandaele (62), al bijna twee decennia aan de slag bij MO*.

MONICA MORITZ

John Vandaele: ‘Door de oorlog in Oekraïne kan het nu anders lijken, maar wie enkel nieuws krijgt van Vlaamse mainstream media, dreigt een nogal provinciale blik op de wereld te ontwikkelen. Relatief kleine feitjes in Vlaanderen worden uitvergroot, terwijl belangrijke gebeurtenissen in het buitenland onopgemerkt blijven. Nochtans moet een lezer weten wat er in het buitenland gaande is, omdat dit thema’s als klimaat, economie en migratie aanstuurt die ook de Belgische en Vlaamse politiek domineren. Hoe kan iemand hier deskundig over oordelen zonder voldoende informatie? Mensen onderschatten veelal de samenhang in de wereld. Het stilvallen van de Oekraïense graanoogst in 2022, om maar een voorbeeld te geven, zal de voedselprijzen opdrijven en ontredde verzoeken in Noord-Afrika, ‘s werelds belangrijkste graanimporteur. Een journalist kan dus echt niet meer in plaatselijke hokjes denken.’

Delen genoeg journalisten jouw holistische kijk op de wereld?

‘Elke journalist hangt af van het systeem waarin hij of zij werkt. Bij de VRT zijn er genoeg journalisten die erg begaan zijn met wat er zich in de rest van de wereld afspeelt, maar de politiek heeft dat medium in handen en eist producten met een groot bereik. Om te wedijveren met de lokale verhalen van VTM moet de VRT dezelfde koers varen. Het zijn dus niet de journalisten die onder de kerktoren willen blijven. Bij *De Morgen* heb ik zelf genoeg moeten vechten om die verbondenheid tussen politiek, economie en ecologie aan te kaarten. Het klopt wel dat een journalist ingewikkelde onderwerpen eenvoudig en begrijpelijk moet brengen. Ik heb na de universiteit ook moeten leren dat een journalistiek stuk geen academisch essay voor een beperkt publiek is. Met dure woorden verkoop je geen krant. Maar ook abstracte begrippen

kun je uitleggen. Zoiets moet een journalist onder de knie hebben.’

Liggen Vlamingen wakker van wat er zich buiten de grenzen voordoet als daar niet toevallig een oorlog woedt die ons ook treft?

‘Velen wellicht niet. Het is de taak van de journalistiek om het belang van het buitenland in een samenhangende wereld te duiden. Van de klimaatverandering liggen de lezers plots wel wakker omdat er hier dorpen wegspoelen. De fundamentele vraag die de journalist zich moet stellen is: lichten wij de burger voldoende in zodat hij in staat is om verstandige, welingelichte keuzes te maken in het stemhokje? Doet de vierde macht haar werk? En dat overstijgt de vraag of de individuele journalist het goed meent.’

‘Elke journalist hangt af van het systeem waarin hij of zij werkt’

Er zijn er veel die het goed menen, maar ze zitten in een systeem. Stukken over verre landen trekken nu eenmaal meestal minder lezers en dat drukt op de verkoop. En dus is dat soort stukken doorgaans weinig geliefd bij de hoofdredactie. Maar nieuws is geen entertainment. Veel burgers zitten mentaal vast in hun lokale wereld, terwijl internationale fenomenen zoals klimaat en financiële instabiliteit hun leven beïnvloeden. Het hele informatiesysteem is toe aan een fundamentele kritische herwaardering, zeker nu de sociale media het hokjesdenken nog verheven. Informatie is te belangrijk om ze over te laten aan mediaconcurrentie en algoritmes van een paar reusachtige techbedrijven.’

Kritische en toch hapklare info brengen, hoe doe je dat?

‘Dat is een veelomvattende taak. Toegankelijk schrijven is er een aspect van, maar het gaat vooral om de keuze van de thema’s. Dat is een maatschappelijke verantwoordelijkheid. In Amerika staat de democratie vandaag onder druk, en dat kun je niet los zien van de informatieomgeving die daar de foute kant opgaat. Opinies verdringen er in toenemende mate de informatie en wij dreigen in diezelfde richting te sukkelen. We moeten daar als samenleving oog voor hebben: journalistiek is mede een garantie die voorkomt dat je maatschappelijk ontspoorde en dat de democratie er onderuitgaat.’

Sinds de pandemie is er ook sprake van deglobalisering en relokalisatie. Staat dat niet haaks op je roep naar een meer internationale kijk op de dingen?

‘Covid en de toenemende spanningen met China hebben een ongemakkelijke afhankelijkheid aan het licht gebracht, en dus heeft de pers plots meer aandacht voor die begrippen. De heisa rond mondkapjes bijvoorbeeld heeft de kwetsbaarheid van eenzijdige toeleveringsketens blootgelegd. En vandaag drukt de oorlog in Oekraïne ons nog eens met de neus op de feiten. We beseffen nu in de EU dat we het Russische oorlogsgeweld financieren door massaal Russische brandstoffen te kopen en dat we voor onze energievoorziening ook erg afhankelijk zijn van een onbetrouwbare dictator. Als journalisten hadden we daar inderdaad meer oog moeten voor hebben.’

Moet een journalist ook een activist zijn en het publiek wakker schudden?

‘Ik probeer altijd zo zakelijk en objectief mogelijk te blijven, alleen kunnen wij ons bij MO* een breder journalistiek perspectief veroorloven omdat we financieel niet onder een marktdruk staan die eenvoudige, lokale verhalen vereist. Voor mij heeft dat niet zozeer met activisme te maken dan met goede journalistiek. Wij hebben gewoon veel meer ruimte om de wereld anders en breder te bekijken en dat strookt helemaal met mijn concept van de taak van de journalist.’

Hoe ben je bij MO* terechtgekomen?

‘Ingewikkelde buitenlandse onderwerpen

belichten in de mainstream pers werd moeilijker. Ook bij *De Morgen*, waar ik destijds voor werkte. De krant heeft op zeker moment het vrij kritische economische luik van de krant vervangen door een financieel katern om de beursbelegger aan te trekken met financieel-economisch nieuws op maat. De economie en globalisering kritisch benaderen paste daar niet meer in. Ik schreef al jaren als freelancer over economie en politiek, maar mij hebben ze natuurlijk niet gevraagd voor dat nieuwe financiële luik.’

Te geëngageerd?

‘Het klopt dat ik al heel lang wijs op de risico’s van een wereldsysteem zonder sociale, ecologische en fiscale regels, en eerlijk gezegd en zonder mezelf op de borst te kloppen, je kan niet zeggen dat ik helemaal ongelijk heb. *MO** kwam dus als geroepen, maar viel voor mij ook niet uit de lucht. Ik schreef al voor *De Wereld Morgen*, en toen dat fuseerde met *Wereldwijd* tot *MO** heb ik daar meteen gesolliciteerd. We hebben mekaar gekozen, eigenlijk. Sindsdien werk ik ook drie dagen per week in loondienst. Dus zeg ik *dank u wel, vakbond*, want nu profiteer ik mee van collectieve arbeidsovereenkomsten.’

Ben je lid van een politieke partij met gelijkaardige opvattingen?

‘Daniël Termont, de vorige burgemeester van Gent, heeft mij ooit gevraagd of ik hem politiek wilde steunen. Ik ben daar niet op ingegaan omdat je volgens mij als journalist beter afstand houdt van de partijpolitiek. Een journalist heeft uiteraard recht op een mening en mag die ook politiek uiten, maar kiezen voor één politieke partij is nog iets anders. Je kunt niet vermijden dat je kijkt op de wereld en de vragen die je als journalist stelt soms overeenstemmen met politieke overtuigingen, maar een journalist moet zo nauwkeurig mogelijk de realiteit beschrijven en geen politieke slogans verkopen.’

Moet je de realiteit in ontwikkelingslanden van dichtbij hebben gezien om daarover te kunnen berichten?

‘Voeling hebben met de reële wereld buiten onze grenzen is zeker belangrijk. Zelf in Bangladesh, India of China rondlopen als

een gewone mens met weinig geld, helpt om er de levensomstandigheden beter te begrijpen. Toen ik begon te reizen, dacht ik helemaal niet aan journalistiek. Ik vond na mijn studies psychologie gewoon geen werk. Toen *De Wereld Morgen* het verhaal over mijn reis door Iran publiceerde, vond ik het ongelooflijk dat ze me daarvoor betaalden (*lacht*). En daarna had ik de microbe te pakken natuurlijk.’

Je kon als beginnende journalist meteen buitenlandreportages maken. Dat had je te danken aan je reizen?

‘Niet alleen aan mijn reizen. Ik had tijdens mijn studies ook veel gelezen over wereldeconomie en kapitalisme. De combinatie van boeken en reizen heeft mijn blik op de wereld opengetrokken en mijn Eurocentrisme wat bijgesteld. Daardoor kon ik plaatselijke gebeurtenissen beter inschatten.’

‘De pers is vandaag veeleer een stoorzender die de machthebbers bedreigt’

Naast je werk voor *MO** duik je ook regelmatig op in de opinierubriek van *De Standaard*.

‘Zo’n opinie is natuurlijk geen puur journalistieke analyse. In de loop der jaren verwerf je wel diepgang en heb je meer maturiteit om zo’n visie te formuleren. Maar zelfs als ik een opiniestuk schrijf, is dat toch redelijk analytisch en staaf ik dat met objectieve observaties.’

Beschouw je jezelf als een Gutmensch of veeleer een Don Quijote, die tegen windmolens vecht?

‘Ik vecht inderdaad vaak tegen sterke krachten en je zou kunnen stellen dat veel van mijn *schrijfselkes* relatief weinig resultaten hebben opgeleverd. Ik sloeg soms wel de spijker op de kop, alleen is het niet

omdat je gelijk hebt dat je ook gelijk krijgt. Dat legt de relatieve waarde van mijn werk en dat van veel journalisten bloot. Ik ben maar een bescheiden journalist in een klein land, en zonder mezelf tot held te verheffen, ben ik er trots op dat ik in 2010 de eerste FRDO Persprijs voor Duurzame Ontwikkeling kreeg. Dat was een schouderklopje, maar naïef ben ik niet, ik weet hoe de mens in mekaar zit en waartoe hij in staat is. Dat blijkt nu ook weer in Rusland en Oekraïne.’

Heb je het gevoel dat je tot nu nuttig bent geweest als journalist?

(*Lange zucht*) ‘Ik ben in die 30 jaar journalistiek waarschijnlijk een stem geweest die bij sommige mensen de blik wat heeft verruimd, ze soms wakker heeft geschud. Af en toe heb ik een bescheiden steentje bijgedragen. De VLD had zo ooit het plan opgevat om de sociale zekerheid compleet te privatiseren, en ik was daarmee naar de federatie van verzekeraars getrokken. Die wilden de gezondheidszorg niet echt verzekeren. En de werkloosheid al

© Emy Elleboog

helemaal niet. De dag dat Verhofstadt zijn grote plan voorlegde, stond de weigering van de industrie om het uit te voeren al in *De Morgen*. Dat ondergroef toch wel de geloofwaardigheid van zijn project. Zo zijn er misschien nog stukken geweest die een verschil hebben gemaakt.’

Vandaag kan zo iets wel eens agressieve reacties uitlokken.

‘Dat is een internationaal verschijnsel. De democratie is op veel plaatsen op haar retour. Ook het idee dat je een onafhankelijke pers nodig hebt om het systeem behoorlijk te doen draaien, is niet meer zo populair. De pers is vandaag veeleer een stoorzender die de machthebbers bedreigt. In China had je tot het aantreden van Xi Jin Ping meer journalistieke ruimte dan vandaag. In 2013 heeft Xi duidelijk gezegd dat de politici de media reguleren en dat journalisten die denken dat ze meningen mogen spuien, zich vergissen. En er zijn nog meer landen waar het autoritarisme oprukt. Kijk naar Rusland, waar sinds

de invasie van Oekraïne de persvrijheid is afgeschaft. Daar komt nog bij dat het zoveel gemakkelijker is om mensen uit te schelden of te bedreigen op de sociale media. Sinds Trump zet een deel van de publieke opinie bijna *d’office* de journalistiek weg als *Lügenpresse* en verspreider van fake news. Dat zet mensen aan tot agressie. Je mag je niet laten intimideren, maar ons beroep is vandaag een stuk gevaarlijker en vergt meer moed.’

Sommige journalisten geven toe dat ze welbepaalde thema’s niet behandelen om bedreigingen of processen te vermijden...

‘Als je voor je informatieverschaffing onder de knoet zit van een machthebber of een bubbel, dan is dat een aanslag op de democratie. Kwalitatieve journalistiek is broodnodig, daar kun je geen toegevingen aan doen. Of je ook alles ongeremd moet kunnen zeggen, is een andere zaak. Ikzelf voel niet de behoefte om mensen te kwetsen of uit te lachen. In een ideale wereld gaan mensen respectvol om met

elkaars meningen, hoe verschillend ook. Ik vind het dan ook goed dat er wettelijke grenzen zijn aan het oproepen tot geweld tegen bepaalde groepen. Vandaag is er van alles aan het rommelen in de samenleving en respect is niet meer zo vanzelfsprekend. Dat ondervinden helaas ook journalisten. Een democratie functioneert beter als de samenleving verdraagzaamheid bevordert. Nu maken we een omgekeerde evolutie mee.’

‘Stukken over verre landen trekken meestal minder lezers en dat drukt op de verkoop’

Ben je al eens voor de rechter gedaagd?

‘In 2006, door de beruchte industrieel George Forrest, die ondanks een vergunningsmoratorium een Congolese kopermijn had verworven. Die vond dat ik zijn naam door het slijk haalde. Forrest stapte bij kritiek trouwens systematisch naar de rechtbank. Wat zulke mensen nastreven, is het *chilling effect*, waardoor je nog voor je iets schrijft al op de rem gaat staan en eigenlijk aan zelfcensuur doet. Dat is hun wapen om vrije meningsuiting en journalistiek onderzoek te bestrijden.’

Hoe zie je de toekomst van de journalistiek?

‘Journalistiek is noodzakelijker dan ooit, maar ze moet beter functioneren. Ze mag niet afhangen van de dagelijkse strijd van journalisten tegen een onwillige eigenaar of hoofdredactie om aandacht te mogen besteden aan wat ver van ons bed leeft. Als je wil dat een democratie goed werkt, moet je ervoor zorgen dat haar burgers goed geïnformeerd zijn en niet opgesloten zitten in de bubbels van de sociale media of afhankelijk zijn van grote techbedrijven die de financiering van de media ondernemen. Laat ons dus samen werk maken van goede journalistiek in deze verbonden en complexe wereld.’

GETIPT DOOR DE REDACTIE

UKRAINECAST VAN BBC

Sinds het begin van de oorlog in Oekraïne brengt BBC dagelijks een podcastaflevering over het conflict. In *UkraineCast* praten nieuwsanker Victoria Derbyshire en buitenlandjournalist Gabriel Gatehouse (die eerder een podcast maakte over de bestorming van het Capitool) met correspondenten ter plaatse, Oekraïners en experts.

Luister op www.bbc.co.uk of via je podcastapp

JOURNALISTIEK IN TIJDEN VAN FAKE NEWS

VRT-journalist Luc Pauwels voert in dit boek een gewetensonderzoek en schuwt daarbij de zelfkritiek niet. We laten ons collectief te veel wijsmaken, opjagen, afleiden, afglijden en opnaaien, is zijn boodschap. De remedies: meer specialiseren, onszelf meer in vraag stellen, meer dialogeren met ons publiek en meer samenwerken.

Uitgeverij Kritak, 247 blz., € 22,99

GEDANE ZAKEN

De drie broers Johan, Jef en Karel Anthierens trokken sporen door de Vlaamse journalistiek, en die laatste nu zijn memoires geschreven. Karel heeft dan ook wat te vertellen. Op liefst zeventien redacties werkte hij, waaronder die van *Humo*, *Knack*, *Panorama*, *Het Laatste Nieuws*, *Het Volk* en *Brussel deze Week*.

Gedane Zaken. Hink-stap door de Vlaamse pers, 105 blz., €15
Bestellen door storting op rek. BE 36 0010 4793 7981 van de auteur, met vermelding van je adres

WAARHEIDSGETROUW ZIJN IN TIJDEN VAN DESINFORMATIE

Op de tweede editie van Forward Fest, een festival over internationale solidariteit, kan je naar een lezing van MO* over het desinformatietijdperk. Hoofdredacteur Jago Kosolovsky praat met communicatie-experts over hoe je tegen de stroom van fake news en leugens kan ingaan.

Vrijdag 6 mei om 10.45u
op Forward Fest in KVS Brussel
www.11.be/forwardfest

THE JOURNALIST

In de Japanse Netflix-serie *The Journalist* gaat journaliste Anna Matsuda op zoek naar de waarheid over een corruptieschandaal bij de overheid. De reeks is een bewerking van de gelijknamige film uit 2019, die toen al heel wat stof deed opwaaien in Japan.

Seizoen 1 nu op Netflix

Woordvoerders die enkel nog via een kort berichtje antwoorden op je persvraag: voor heel wat journalisten is het een vervelende realiteit. Al ligt dat voor een stuk ook aan de journalist zelf. BRUZZ-journalist Bram Van Renterghem sprokkelde getuigenissen.

'Kun je de vraag per sms stellen?' Nog terwijl de kiestoon overgaat, krijg je vaak al zo'n bericht. En eenmaal die berichtenstroom op gang, kun je een echt gesprek vaak gewoon vergeten. 'Het antwoord dat je uiteindelijk via WhatsApp krijgt, is vaak laat, kort en onvolledig', zegt een BRUZZ-collega. 'En bijvragen stellen wordt op die manier onmogelijk, waardoor er gaten in je stuk zitten.' Het lot van een klein, regionaal medium? Of hebben ook de nationale media hier last van? 'Toch wel, maar minder', lacht Heleen Debeuckelaere, die eerder voor BRUZZ schreef en nu voor *De Standaard* werkt. 'Sommige woordvoerders willen inderdaad graag dat je de vraag op papier zet, waarna een schriftelijk antwoord komt. Maar dat vind ik een nare manier van werken. In een gesprek kom je veel meer te weten en kom je sneller tot wederzijds begrip. Al zijn berichtjes ook handig. Dan is er achteraf geen discussie over wat er gezegd is.'

Message control heet dat in het jargon. Waar een gesprek verkeerd, of toch niet naar de wens van de woordvoerder geparafraseerd kan worden, citeren journalisten vaak letterlijk wat er in het appje staat.

Maar ook journalisten zijn debet aan de WhatsApp-cultuur. Zo is de desktopversie uiterst handig om woordvoerders met berichtjes te bestoken, die dan ook nog eens snel gelezen en doorgestuurd worden, ook al zitten woordvoerders in vergadering.

KIESPUBLIEK

Sommige journalisten merken daarin wel een verschil naargelang de taalgroep. Zo lijken Nederlandstalige woordvoerders van Franstalige excellenties meer moeite te moeten doen om aan de juiste info te geraken. Ook lijken die woordvoerders niet altijd vanuit de eigen kennis of autoriteit te kunnen of mogen spreken.

‘Het antwoord dat je uiteindelijk via WhatsApp krijgt, is vaak kort, laat en onvolledig’

De redenering? Franstalige politici stoppen minder energie in hun communicatie naar de Vlaamse pers. Hun kiespubliek zit toch elders.

Dat laatste spreken diverse woordvoerders van Franstalige politici wel met klem tegen. ‘Rudi Vervoort (PS) is de minister-president van alle Brusselaars, ook de Nederlandstalige’, zegt woordvoerder Zeynep Balci. Zelf gebruikt ze vaak WhatsApp. Message control speelt daarin mee, geeft ze toe. ‘Maar eigenlijk bel ik liever, zeker voor genuanceerde antwoorden waarbij een deel *off the record* is. Wel neem ik iets sneller op als ik al een band heb met een journalist.’

Ook andere woordvoerders geven aan liever te bellen, maar om praktische redenen vaak te appen. Al is er ook één iemand die toegeeft toe dat hij niet opneemt als hij lastige vragen verwacht, en via WhatsApp de boot afhoudt.

GATEKEEPER

De woordvoerder als gatekeeper: nieuw is het niet. ‘Als wij samenzitten met onze Nederlandse collega’s van *De Volkskrant*, merken we toch een cultuurverschil’, zegt Roel Wauters, politiek journalist bij *De Morgen*. ‘Daar hebben woordvoerders veel meer de plicht om te communiceren.’ Ze hangen er vast aan de administratie, veel meer dan aan een kabinet, waardoor ze meer gebonden zijn aan de openbaarheid van bestuur. In België werkt een woordvoerder in eerste instantie voor een minister. Een deontologische code is er niet voor de woordvoerder. Afhankelijk van de sector en het onderwerp kan hij dus zelf voor een groot stuk bepalen wat wordt meegegeven. ‘Al mogen we nooit liegen’, beklemtoont een woordvoerder.

PRIMEURS

Dat je af en toe eens op een WhatsApp-muur botst, is dus onvermijdelijk. De vraag is hoe erg je dat mag vinden als journalist. ‘De beste primeurs haal je buiten de woordvoerders om’, zegt Roel Wauters. ‘Wil het parket niet reageren? Probeer dan bij de advocaten. Geen reactie van de politie? Contacteer dan de inspecteur zelf. Even de temperatuur meten aan de onderhandelingstafel? Dan is WhatsApp net heel makkelijk (*lacht*). Als de woordvoerder iets afblokt, is het kortom aan jou om het daar niet bij te laten.’

JONGEREN EN NIEUWS

De 7 momenten van de waarheid

Onderzoekers van Arteveldehogeschool hebben twee jaar lang het nieuwsgebruik van Vlaamse jongeren (16-26 jaar) onderzocht. Ze distilleerden 7 momenten waarop jongeren in contact komen met nieuws. Stefaan Anrys, dr. Kristin Van Damme en Stijn Anseel deelden hun bevindingen met hoofdredacteuren en medewerkers van Vlaamse media-bedrijven, en doen enkele aanbevelingen.

TOEVALLIG

Nieuws als bijproduct. Jongeren komen terloops in aanraking met nieuws louter als gevolg van de situatie, zonder dat ze de intentie hadden om nieuws te raadplegen. Dat kan zowel online, bijvoorbeeld op socials, als offline, bijvoorbeeld via de radio.

→ AANBEVELINGEN VOOR MEDIA

Plug je nieuws in playlists van jongeren.

Veel jongeren willen on-demand kunnen luisteren in plaats van linear. Ze willen wel nieuws, maar dan verweven met muziek en dan liefst in combinatie met hun playlists.

Vind radionieuws opnieuw uit. Jongeren horen soms nieuws op de radio waarover ze meer willen weten. Maak het mogelijk dat ze radionieuws kunnen terugspoelen wanneer ze iets opnieuw willen horen of kunnen 'doorklikken' naar nieuwsartikels om meer te weten. Radionieuws kunnen 'Shazammen' naar het bijhorende nieuwsartikel bijvoorbeeld is een optie.

UPDATE

Updatemomenten zijn veelal routinematig en vinden zowel offline als online plaats. 'Mee willen zijn' staat voorop.

→ AANBEVELINGEN VOOR MEDIA

Maak ook simpele nieuwsupdates. Jongeren willen eenvoudige nieuwsupdates, zoals de Instagrampagina van de VRT nws.nws.nws. Superkort nieuws, de feiten in eenvoudige taal en frisse vormgeving. Lange teksten aanbieden, is hier niet done. Formats die jongeren toelaten het nieuws mee te pikken, zonder achtergrondinformatie, zijn wel wenselijk. Wel willen jongeren, wanneer zij dat willen, kunnen doorklikken voor meer verdieping.

Bied nieuwsoverzichten aan. Journalisten denken te snel dat nieuws van vorige week of maand 'oud nieuws' is en minder relevant. Toch zijn Vlaamse jongeren vaak op zoek naar een overzicht waarin het belangrijkste nieuws verschijnt en wordt samengevat. Ruim 8 op de 10 jongeren wil graag een overzicht van het belangrijkste nieuws. Een ruime helft van hen (45%) wil dat per dag, een kleine helft (37%) per week.

REACTIEF

Jongeren raadplegen nieuws na een melding van nieuws- of messaging apps.

→ AANBEVELINGEN VOOR MEDIA

Maak notificaties personaliseerbaar. Zoek naar makkelijke manieren om jongeren te laten kiezen over welke onderwerpen ze meldingen willen krijgen. Laat hen misschien ook beslissen hoeveel meldingen ze maximaal willen krijgen, bijvoorbeeld per dag of week. Want jongeren zijn niet tegen meldingen op zich, wel tegen te veel of onnodige meldingen. Ze vinden hun meldingen ook vaak niet relevant.

Schrijf meer relevante en leesbare notificaties. Notificaties vallen volgens de ondervraagde jongeren vaak in herhaling of ze zijn slecht geschreven. En veel titels zijn te onslachtig.

Maak een overzicht met opgespaarde meldingen. Zorg ervoor dat meldingen gebruikt kunnen worden als een persoonlijke bookmarktool, bijvoorbeeld als een lijst van te lezen artikels.

BABEL

Jongeren gaan over nieuws in dialoog met vrienden of familie. Praten blijft voor hen cruciaal om op de hoogte te blijven.

→ AANBEVELINGEN VOOR MEDIA

Ondersteun jongeren die minder goed mee zijn.

Jongeren praten onderling over nieuws en actualiteit. Nieuws kan als 'sociale lijm' of ijsbreker dienen. Soms is over nieuws praten ook wel intimiderend, vooral als je niet goed op de hoogte bent. Zoek naar manieren om jongeren (spelenderwijs) te informeren.

Werp jezelf op als factchecker of arbiter.

Nieuwsgesprekken met jongeren gaan vaak over feiten en data. Ze willen weten of iets klopt. Media kunnen fungeren als factchecker of arbiter tijdens zo'n babbelmoment door juiste informatie te geven. Dit kan mits een goede zoekfunctie of zelfs een spraak-gestuurde chatbot binnen je eigen media-omgeving.

VERDIEPING

Gefocust met nieuws bezig zijn. De jongere verdiept zich in één onderwerp. Dat kan snel, bijvoorbeeld door een video-explainer te bekijken. De meeste verdiepingsmomenten duren langer: een uitgebreid artikel, nieuwspodcast of documentaire op Netflix.

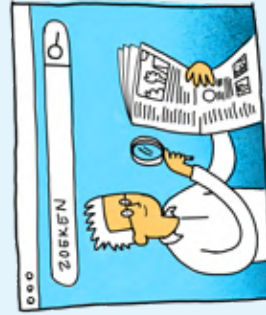
→ AANBEVELINGEN VOOR MEDIA

Help jongeren bijbenen. Jongeren missen vaak context, voorgeschiedenis en overzicht wanneer ze in aanraking komen met nieuws. Help jongeren bij te benen door bijvoorbeeld dossierpagina's of één-minuutvideo's te maken, of zoek nog andere manieren om hen snel context te geven.

Blijf inzetten op verdieping. Voor mediamakers is zo'n verdiepingsmoment - met zijn langere duurtijd en aandachtige gebruikers - erg waardevol. Vaak zijn die momenten het einddoel van een conversiestrategie en bieden ze opportuniteiten om gebruikers te laten betalen. Goede nieuwsbrieven bijvoorbeeld, gefocust op één enkel onderwerp, kunnen voldoende betalende abonnees lokken om rendabel te zijn.

ZOEKEN

De jongere zoekt specifieke informatie op. Hij doet dat uit nieuwsgierigheid, interesse, voor het werk, voor een schooltaak. Hij of zij wil dus niet bijblijven over het eender wat, maar zoekt heel gericht.

→ AANBEVELINGEN VOOR MEDIA

Maak je nieuws beter vindbaar. Verbeter vooreerst je eigen zoekfuncties. Jongeren geven immers aan dat de zoekpagina's van Vlaamse media niet handig zijn of weinig relevante resultaten opleveren. Zorg er ook voor dat je nieuws beter scoort op zoekresultatenpagina's, want jongeren zoeken vooral nieuws via zoekmachines (Google op kop). Investeer of blijf investeren in zoekoptimalisatie (technisch en inhoudelijk).

Maak nieuws over trending topics. Hou bij welke (actuaagereleerde) kernwoorden trending zijn voor zoekmachines, zodat er journalistieke stukken kunnen gemaakt worden over/voor deze keywords.

FILLER

Jongeren hebben even niets omhanden tussen twee activiteiten in. Ze checken, al dan niet bewust, nieuws, om de tijd te doden.

→ AANBEVELINGEN VOOR MEDIA

Entertain them quick. Voor een fillermoment moet het nieuws entertainend én gebald zijn, want de jongere weet niet hoeveel tijd hij zal hebben. Foto's, stories, memes, maar ook korte video's doen het goed. Het is, bijvoorbeeld, slim om snippets van langere video's op sociale media te posten.

Onderschat de kracht van stories niet. Sociale-mediaformats die een tijdelijk karakter hebben, zoals Instagramstories, doen het goed. Ze worden ervaren als 'heet van de naald'.

Wil je meer weten, surf dan naar www.arteveldhogeschool.be/nieuwsmomenten of bestel via stefaan.anrys@arteveldis.be de kaarten waarop de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek zijn gebaseerd.

Sport/Voetbalmagazine

- 12 nummers per jaar + competitiegids voetbal + 4 wielerspecials
- Prijs: €6,95 bij losse verkoop
- Oplage: 43.000
- Sinds: 1980
- 4 vaste redacteurs en een netwerk van medewerkers
- website: sportmagazine.knack.be/sport

‘Wat blijft er over als het licht in het stadion is gedoofd?’

Begin dit jaar vervelde *Sport/Voetbalmagazine* van weekblad tot maandblad, maar het enthousiasme van hoofdredacteur Jacques Sys (71 intussen) is hoorbaar intact.

‘Het was niet evident om als weekblad rendabel te blijven. Je merkt dat ook traditionele buitenlandse sportweekbladen, zoals bijvoorbeeld *France Football*, hun formule moesten herzien. Maar ook als maandblad willen we ons onderscheiden van de sportbladzijden in de kranten.’

Hoe wilt u dat doen?

‘Met creatievere invalshoeken en meer diepgang. Door onze manier van schrijven ook. Wij hebben nu eenmaal meer plaats voor uitgebreide leesverhalen waarin je sfeer kan scheppen en meer mensen aan het woord kan laten. Daardoor kunnen we ook betere interviews brengen, waarin mensen iets zeggen dat blijft hangen, los van de waan van de dag. Ook het visuele is heel belangrijk, met goede magazinefotografen.’

Van de waan van de dag gesproken: als maandblad moet u de actualiteit nog meer lossen.

‘De actualiteit is voor ons vooral een kapstok. Wat wij willen weten is: *wat blijft er over als het licht in het stadion is gedoofd?* Wij willen dieper graven in

achtergrondreportages of dossiers, zoals deze maand (*april, nvdr.*) over de Beker van België. Behalve het maandblad maken we ook een voetbalgids bij de start van de competitie, en vier keer per jaar een wielergids.’

‘Voetbalclubs lijken niet te beseffen dat een goed interview ook in hun belang is’

Tegelijk wordt de website uitgebouwd. In welke zin?

‘Met de website willen we nog meer de actualiteit coveren. We hebben een aantal nieuwe rubrieken ingevoerd en blijven inzetten op opiniestukken. Mensen willen meningen lezen.’

U zit al bijna 40 jaar in de sportjournalistiek, waarvan 28 als hoofdredacteur van dit magazine. Hoe is de sportjournalistiek veranderd?

‘Samen met het medialandschap. Vroeger had je de dagbladen die het nieuws brachten, en wij de reportages.

Toen werd actualiteit het terrein van het digitale, en schoven de kranten op richting weekbladen – kijk maar naar de weekendkranten. Nu schuiven wij op naar een maandblad, en worden we een luxueus salontafelmagazine waarin je een maand lang kan lezen. Dat dwingt ons om creatief te blijven en onszelf heruit te vinden.’

Niet makkelijk, met al die perscheefs die in je nek ademen.

‘Een spijtige evolutie. Alles wordt tot op de letter nagelezen en alles wat ook maar een beetje kritisch is, vliegt eruit. Vroeger kon je nog enkele uren écht met iemand praten, nu maakt de perschef er na een uur een eind aan – en dan nog snel een foto. Clubs lijken niet te beseffen dat een goed interview ook in hun belang is.’

Heeft u het intussen niet allemaal een beetje gezien?

‘Ik ben blij dat u de vraag stelt, want nee, ik ben het helemaal niet beu. Dat komt omdat ik altijd in de eerste plaats aan journalistiek heb willen doen, en sport was daar een middel voor. Bij velen is het omgekeerd: ze zijn gebeten door sport en gaan in de journalistiek. Maar voor mij blijft dit magazine maken in de eerste plaats een journalistiek proces, waarbij je samen aan een product werkt. Dat is het mooiste wat er is.’ (PDL)

DOSSIER

Journalistiek met impact

PANDORA
PAPERS

DE VEEFABRIEKEN

LUXLEAKS

ICIJ-ONDERZOEKEN

PANAMA PAPERS

PARADISE
PAPERS

SWISSLEAKS

PUBLIPART-AFFAIRE

Ze winden er geen doekjes om: als journalist willen ze met hun onderzoekswerk impact op de samenleving. 'Dingen in beweging zetten.' Ze graven zich diep in hun onderwerp in en investeren er soms maanden tijd in. Maar levert dat ook écht iets op?

JAN STEVENS

'Als journalist kun je best veel invloed hebben'

In juni 2014 woonden onderzoeksjournalisten Lars Bové en Kristof Clerix één van hun eerste vergaderingen van het International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ) bij. 'Het was in een vergaderzaaltje bij *Le Soir* in Brussel, herinnert Bové zich. 'Met een kleine groep journalisten uit verschillende landen bespraken we de aanpak van *LuxLeaks*.'

In de maanden erna doorploegden ze honderden vertrouwelijke Luxemburgse documenten. Op 5 november 2014, om exact tien uur 's avonds, publiceerden 80 journalisten in 26 landen 548 geheime belastingdeals die de Luxemburgse overheid gesloten had met 343 bedrijven. Ook grote Belgische ondernemingen en welgestelde families bleken met de Luxemburgers afspraken gemaakt te hebben om zo goed als geen belastingen te betalen. *LuxLeaks* sloeg in als een bom: België en veel andere landen bleken miljarden euro's aan belastinginkomsten te hebben gederfd. Jean-Claude Juncker was nog geen week voorzitter van de Europese Commissie en zijn positie wankelde al. Want van 1995 tot 2013 was hij premier van Luxemburg.

PANDORA PAPERS

Na *LuxLeaks* volgden nog *SwissLeaks* (2015), *Panama Papers* (2016), *Paradise Papers* (2017), *FinCen Files* (2020) en *Pandora Papers* (2021). Lars Bové (*De Tijd*), Kristof Clerix (eerst *MO**, daarna *Knack*) namen samen met hun Franstalige collega Xavier Counasse (*Le Soir*) het Belgische luik van de ICIJ-onderzoeken naar fiscale fraude voor hun rekening. ICIJ groeide intussen uit zijn voegen.

'Onze onderzoeken brachten de staatskassen miljoenen euro's op'

Kristof Clerix

Lars Bové: 'Aan *Pandora Papers* werkten ruim 400 journalisten mee. Tienduizenden documenten werden bekeken en beoordeeld.'

Telkens weer veroorzaakten de onthullingen verontwaardiging bij het publiek en onrust bij de betrokkenen. Volgens

© Jimmy Keits

Kristof Clerix was de impact wereldwijd immens. 'Onze onderzoeken brachten de staatskassen miljoenen euro's op.' Voor Clerix en Bové leverden ze verschillende Belfius-persprijsen en 'De Loep' op, prijs voor beste onderzoeksjournalistiek in de Lage Landen.

GROEN ACTIVISME

Ook *De Standaard*-journaliste Ine Renson won Belfius-persprijsen en 'De Loep' met haar stevig gedocumenteerde onderzoeksreeksen naar milieu- en luchtverontreiniging. Renson is trekker van de 'burgerwetenschapsprojecten' CurieuzeNeuzen, waarbij de luchtkwaliteit in de Vlaamse en Brusselse straten en de droogte in Vlaamse tuinen gemeten werd. Als 'Correspondent Betonwoede' bracht ze de belabberde ruimtelijke ordening in Vlaanderen in kaart. Met haar artikelenreeks *De veefabrieken* uit 2020, over megastallen, intensieve veehouderij en stikstof op het Vlaamse platteland, raakte ze gevoelige snaren en trapt ze op zere tenen. 'De Boerenbond was daar niet zo gelukkig mee', zegt ze. 'Op sociale media probeert een kleine groep mijn werk weg te zetten als activisme. Daar heeft het niets mee te maken. Onze grote

Links: Ine Renson onderzocht de intensieve veehouderij, stikstof en megastallen in Vlaanderen in de reeks *De Veefabrieken*.

Onder: Alain Lallemand, Lars Bové en Kristof Clerix over hun drie Leaks-onthullingen in de Kamercommissie van Financiën in 2015.

© Belga Image

CurieuzeNeuzen-onderzoeken verliepen in samenwerking met wetenschappers van de Universiteit Antwerpen. Ik werkte ook nauw samen met de Vlaamse Milieumatschappij en Leefmilieu Brussel. Zij hebben er geen enkel belang bij zich te gedragen als groene activisten. Integendeel.

Op 23 februari stelde Vlaams minister-president Jan Jambon (N-VA) zijn moeizaam onderhandelde bouwshift- en stikstofakkoord voor. Of *De veefabrieken* daar enige invloed op had, durft Ine Renson niet te zeggen. 'Impact van een artikelenreeks op het beleid is sowieso moeilijk te meten, want dat speelt zich op lange termijn af. Al hoor ik van insiders dat sommige stukken toch iets mee in gang hielpen zetten. Ik krijg wel ontzettend veel reacties van lezers. Zowel bij mijn onderzoeken naar luchtkwaliteit, als bij mijn artikels over betoewoede, stikstof en megastallen stroomde mijn mailbox vol. Ik sta daar telkens weer van te kijken.'

Misschien omdat Renson de staat van de 'eigen omgeving' onderzoekt: de luchtkwaliteit in 'onze steden' en de industrialisering en vervuiling van 'ons platteland'? 'Ongetwijfeld. Mensen

mailden niet alleen hun bezorgdheden; ik werd ook overstelpt met een lawine aan nieuwe problemen. Tijdens *De veefabrieken* mailden ambtenaren me, sommigen anoniem: 'Wat u schrijft, klopt. In werkelijkheid is het soms nóg erger.' Ze lieten me ook weten: 'Dankzij uw artikels kunnen we bij vergunningsaanvragen nu wél misschien iets forceren.'

'Ik krijg ontzettend veel reacties van lezers. Ik sta daar telkens weer van te kijken'

Ine Renson

HET IDEALE VERHAAL

Apache-journalist Tom Cochez riep de toorn van onder anderen de burgemeester van Antwerpen over zich af met doortimmerde stukken over connecties tussen lokale politici en de vastgoedwereld. 'Bij

velen leeft de indruk dat onderzoeks-site Apache het vooral op Antwerpse bewinds-lui gemunt heeft, maar dat is niet zo', zegt hij. 'Het was een Gentse schepen die aftrad na een *Apache*-stuk van collega Steven Vanden Bussche over de Publipart-affaire. We schreven óók over bijvoorbeeld vastgoedperikelen in Koksijde én over andere gemeenten waar burgemeesters bouwheren zijn.'

Impact en journalistiek gaan voor Cochez hand in hand. 'Als je als journalist de vierde macht mee wil vormgeven, is het belangrijk dat je werk impact heeft. Want het uiteindelijke doel is: ervoor zorgen dat zaken die verkeerd lopen, gecorrigeerd worden.'

Maakte Tom Cochez al mee dat er naar aanleiding van zijn werk fouten worden rechtgezet? 'Vaak gebeurt dat indirect. Zo worden er na publicatie van een stuk wel eens parlementaire vragen gesteld. Onlangs las ik dat Antwerpse politici zich niet meer laten zien op de Mipim-vastgoedbeurs in Cannes. Vermoedelijk is dat een gevolg van onze berichtgeving over vastgoed. Ze hebben liever niet dat vastgelegd wordt met wie ze *wheelen en dealen*.'

Voor *MO**-hoofdredacteur Jago Kosolosky is impact een missie. 'In ons *mission statement* staat zwart op wit dat we maatschappelijke impact nastreven. *Mo.be* heeft geen betaalmuur, waardoor we met onze topartikels zeer veel mensen bereiken. Onze journalistiek wil bijdragen aan menselijke waardigheid en rechtvaardigheid, solidariteit met kwetsbaren en een duurzame omgang met de planeet. Wat niet wil zeggen dat we geen oor hebben voor tegengestelde meningen, of stemmen mijden die het met ons oneens zijn.'

Al hoeft Kosolosky zich voor al te extreme roepoetters. 'Ik weet perfect wat ik moet doen om ons bereik gebaseerd op clicks uit te breiden: minder publiceren over Afrika en meer over vermeende problemen met 'de islam'. Een verwijzing naar seks helpt ook altijd. Extreme meningen drijven de clicks op. Maar draagt zo'n artikel écht iets bij? De trouwe abonnees vragen zich dan wellicht af: *Waarom stond dit in mijn tijdschrift?* De échte, kwalitatieve impact van een onlinestuk kom je te weten op basis van cijfers als de gemiddelde leestijd. Als een lang interview met veel extreme uitspraken slechts een leesduur van twee minuten heeft, scoorde je veel clicks, maar maakte je geen enkele lezer blij. Af en toe zeg ik tegen journalisten: 'Soms is het beste artikel dat wat je niet schrijft.' Voor een freelancer die veel tijd in een onderzoek investeerde, kan dat best lastig zijn.'

Want als er geen artikel is, komen er geen centen binnen, tenzij er op voorhand afgesproken is dat de research vergoed wordt? 'Precies, maar hoe vaak lukt dat? Als een freelancer in zijn pitch schrijft dat hij een onrecht wil bewijzen, wordt de druk meteen erg groot. Dan gaat het niet alleen over geld, maar ook over zijn reputatie.'

'Een Gentse schepen moest aftreden na onze reportage over Publipart-affaire'

Lars Bové

Als de hoofdredacteur het dan als falen beschouwt wanneer hij niet het beloofde resultaat levert, is er een groot probleem. Ik probeer een cultuur te creëren waarin aanvaard wordt dat het ideale verhaal er niet altijd in zit.'

VERBORGEN AGENDA

'Anno 2022 kun je als journalist in Vlaanderen best veel invloed hebben', vindt Kristof Clerix. 'Ik word gedreven door maatschappelijke verontwaardiging en hoop dat mijn journalistiek werk voor vooruitgang zorgt. Ik werd al een paar keer geraadpleegd door het federale en Europese parlement. Ik

mocht lezingen geven bij Europol en de Bijzondere Belastinginspectie (BBI). Op die momenten merkte ik mijn impact als journalist. Daar haal ik energie uit om voor de duizendste keer een Excel-bestand vol financiële informatie te doorploegen.'

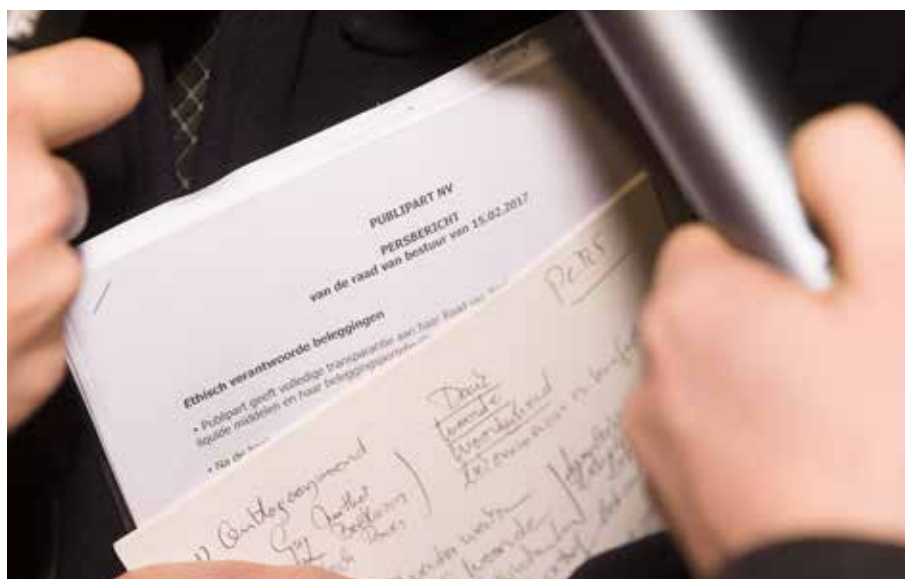
'Mijn passie als journalist is: onthullen', zegt Lars Bové. 'Dingen uitspitten en naar buiten brengen.' Omdat hij kickt op scoops? 'Toch niet, wel omdat ik inzichten wil brengen die tot dan niet geweten waren.'

'Ook ik ben geen primeurjager', vult Ine Renson aan. 'Ook mijn drijfveer is: dingen veranderen. Van in mijn studententijd ben ik aangetrokken door onderzoeksjournalistiek. Ik keek graag naar *Panorama*, de voorloper van het huidige VRT-reportageprogramma *Pano*. Zo'n journalist wou ik ook worden.'

Is een groot gevaar bij het willen maken van onderzoeksjournalistiek met impact niet dat bronnen soms hun eigen agenda hebben?

Lars Bové: 'Ik stel me tegenover mijn bronnen onafhankelijk op. Als die daar dan verstoord door raken, is dat hun probleem. In zo goed als al mijn stukken komen mensen in een kwaad daglicht te staan. Ik schrijf negatieve dingen over hen en breng hen zo soms in de problemen. Sommigen kunnen dat plaatsen, maar velen voelen zich persoonlijk door mij geïsoleerd. Terwijl ik tegen niemand iets heb. Mijn werk heeft geen verborgen agenda en ik beschouw mezelf als totaal apolitek. Mijn enige maatstaf is: hoe relevant is dit nieuws voor de samenleving?'

Tom Cochez: 'Wij hadden bij *Apache* nog nooit het gevoel dat iemand ons voor zijn kar spande. Klassieke media zijn soms meer spreekbuizen van mensen met belangen dan wij. Te vaak zijn interviews een kritiekloos forum voor politici. Hoe hoger op de ladder, hoe makkelijker ze het zich kunnen permitteren interviews toe te staan onder hún voorwaarden. Dat democratisch deficit is een zéér groot probleem.'

VIJF BIJZONDERE PROJECTEN MET (SOMS TE WEINIG) IMPACT

Met welke onderzoeksjournalistieke projecten die het steunde wist Journalismfund.eu in het voorbije kwarteeuw een verschil te maken? We vroegen het aan managing director Ides Debruyne.

LUC VANHEERENTALS

1

MET STILLE TROM

Met haar boek *Stille Trom* zette **Marleen Teugels** in 2002 de gezondheidsproblemen op de politieke agenda waarmee Belgische blauwhelmen werden geconfronteerd na hun terugkeer van buitenlandse missies. Voordien had het Belgisch leger nauwelijks aandacht daarvoor. Uit getuigenissen van zieke militairen in het boek bleek dat ze door de legertop compleet aan hun lot werden overgelaten. Teugels toonde aan dat naar schatting 15 tot 20 procent van alle oorlogsveteranen met ziekteverschijnselen terugkeren van slagvelden. In de Golfoorlog liep dat zelfs op tot 30 procent. Een deel van hen lijdt aan het post-traumatische stressyndroom. Anderen krijgen te maken met allerlei kwalen als gevolg van chemische, biologische en radiologische cocktails die gebruikt worden in de moderne oorlogsvoering.

THE CHLORPYRIFOS CASE

Een internationaal team van 13 journalisten, onder wie **Kristof Clerix** van *Knack*, onthulde in 2019 de nefaste gevolgen van chloorpyrifos, een pesticide dat door landbouwers wordt gebruikt tegen bodeminsecten op groenten en fruit. De journalisten toonden aan dat dit product neurologische schade kan veroorzaken tijdens de ontwikkeling van jonge kinderen, evenals genetische mutaties. Uit onderzoek bleek bovendien dat residu's van het pesticide opduiken in ons voedsel en in rivieren. Na een aanbeveling van het Europese Voedselveiligheidsagentschap EFSA leidde de publicatie in januari 2020 tot een verbod van het gewasbeschermingsmiddel op de Europese markt. Het werd nadien ook verboden in de VS, waar de autoriteiten expliciet verwezen naar de Europese beslissing.

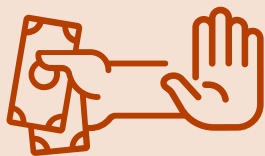
UITBUITING OUDERENVERZORGERS

Vijf journalisten, onder wie de in ons land actieve **Ruben Brugnera** en **Jasmijn Post**, onthulden in 2018 dat kwetsbare Bulgaarse vrouwen, die door Seniorcare24 naar ons land werden gehaald om in te wonen bij bejaarde ouderen, ernstig werden uitgebuit. Als ze al geld ontvingen, lagen de lonen ver beneden het Belgisch minimumloon. De vrouwen moesten bovendien vaak lange dagen maken en hadden veel te weinig rusttijd. Soms werden ze ook geïntimideerd door hun opdrachtgevers. De journalisten toonden verder aan dat eigenaars door het opsplitsen van hun onderneming in diverse rechtspersonen in verschillende landen ontsnapten aan toezicht en juridische aansprakelijkheid. Zowel het Vlaamse als het Nederlandse parlement besteedde heel wat aandacht aan het journalistieke onderzoek.

LAND INVEST GROUP

Journalist **Tom Cochez** onthulde in 2019 via *Apache* hoe Erik Van der Paal en een Nederlandse vennoot zes jaar lang via een speciaal daartoe opgerichte dochtervennootschap miljoenen euro's uit Land Invest Group zogen. Er werden managementvergoedingen betaald zonder dat er een evenwaardige prestatie tegenover stond. Cochez wees tevens op diverse duistere transacties tussen Land Invest en Ogeo Fund, het pensioenfonds van Publifin met PS-signatuur. Bij omstreden Antwerpse bouwprojecten - zoals de Lins Tower op de oude Renaultsite - kon de projectontwikkelaar bovendien rekenen op opvallende politieke steun in het Antwerpse stadsbestuur, wat resulteerde in een miljoenencadeau. Al deze onthullingen resulteerden in de praktijk echter enkel in miserie voor *Apache*.

POVERELLO

De journalisten **Ruben Brugnera, Marieke Brugnera, David Leloup** en **Thierry Denoël** onthulden via *Knack*, *LeVif* en RTBF een reeks financiële malversaties bij de armoede-vzw Poverello. Hun voornaamste kritiek was dat de steenrijke organisatie haar geld nauwelijks gebruikte voor armenwerking. Dankzij gulle schenkingen en erfenissen werden daarentegen voor 50 miljoen euro aan vastgoed en 14 miljoen euro aan liquide middelen bijeengespaard. Vrijwilligers die hierover vragen stelden en meer geld vroegen voor hun lokale armenwerking, kregen geen uitleg en werden soms prompt uit de organisatie gezet. Het onderzoek leidde naar de schatbewaarder en het Interdiocesaan Centrum van de katholieke kerk. Toch had deze publicatie maar weinig impact op de gang van zaken bij Poverello.

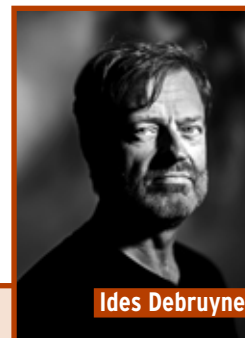
WAT IS JOURNALISMFUND.EU?

Over 4 miljoen werkingssubsidies beschikt Journalismfund.eu intussen, zowat het dubbele van het jaar voordien. Met dat geld kent de in 1998 opgerichte non-profit organisatie werkebeurzen toe voor onderzoeksjournalistieke projecten. Dat gebeurt via acht programma's *all over* Europa. In Vlaanderen is vooral het Fonds Pascal Decroos bekend.

De fondsen komen van zowel publieke als private donors. Zo doneert de Vlaamse overheid 481.000 euro, wat goed is voor steun aan 52 projecten. In 2021 werden in het totaal 135 journalistieke projecten gesteund, wat werk gaf aan 289 journalisten - hoofdzakelijk freelancers. Vooral op grensoverschrijdende samenwerking tussen journalisten wordt gemikt. In vijf van de acht soorten werkebeurzen is dit zelfs een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een subsidie.

Maar creëren al die fondsen geen nieuwe vormen van onafhankelijkheid, willen we weten van Ides Debruyne, managing director van Journalismfund.eu. De Vlaamse overheid, Adessium Foundation, Arcadia, De Nederlandse Postcode Loterij, Fritt Ord en de Fondation Puech geven al dat geld toch niet voor niets? Debruyne ontkent. 'Voorwaarde om ons te steunen, is dat men zich op geen enkele manier moeite met de keuze van de onderzoeksprojecten, de inhoud ervan of de samenstelling van de jury', zegt hij. 'Die jury is overigens voor zowel de donor als het bestuur anoniem. Er is dus een volledige scheidlijn. We hebben overigens nog nooit problemen gehad hiermee.'

Volgens Ides Debruyne maakt dat de vzw ook vrij uniek in de wereld. 'Wereldwijd bestaan er nog slechts twee andere gelijksoortige organisaties, en dat zijn het Fonds voor Bijzondere Journalistieke Projecten in Nederland en het Fund for Investment Journalism in de VS.'

Ides Debruyne

Elke journalist heeft er wel iets mee: impact hebben met zijn of haar werk, en liefst zoveel mogelijk. Maar hoe doe je dat? Het antwoord hangt helemaal af van welke impact er precies wordt bedoeld.

POL DELTOUR

PUBLIEKSBEREIK

De meest voor de hand liggende impact die journalistiek kan hebben, heeft eenvoudigweg te maken met het publieksbereik. De impact wordt dan gemeten aan de hand van verkochte of gelezen kranten, kijk- of luistercijfers of clicks. Digitale technologie maakt het vandaag mogelijk dat kwantitatieve bereik – althans online – nauwgezet in kaart te brengen. Voor mediamanagers gaat het om een extra relevante invalshoek, omdat ze de poort openen naar lucratieve advertentie-inkomsten.

Een variant daarop is te kijken naar de leestijd of scrolldiepte. Die drukken al meer een zekere waardering uit voor het journalistieke werk, en ze openen – niet onbelangrijk voor mediamanagers – de deur naar lucratieve abonnementen. Nog een interessante variant is het aantal *likes*, *shares* en *comments* in kaart te brengen. Die zwengelen nu eenmaal de verspreiding van het journalistieke product aan.

Mediamanagers en veel journalisten vinden elkaar vandaag in het nastreven van een zo groot mogelijk publieksbereik. Metrics worden almaar meer ingezet voor de optimalisering van de journalistieke 'content'. Via A/B-testing bijvoorbeeld worden titels en intro's bijgestuurd, of op basis van door het publiek (al dan niet bewust) ingegeven parameters en voorkeuren wordt het nieuwsaanbod gepersonaliseerd. Toch waarschuwen velen ook voor een doorslaand proces, waarbij data en algoritmen onafhankelijke redactionele keuzes in het gedrang brengen.

OVER JOURNALISTIEKE IMPACT EN HOE DIE TE VERGROTEN

MAATSCHAPPELIJK DEBAT

Met impact kan ook worden bedoeld dat de journalistieke bijdrage wordt opgepikt in kringen die ertoe doen. Andere media nemen het over, middenveldorganisaties kaarten het aan, parlementsleden stellen er vragen over, een parketmagistraat begint een onderzoek... Misschien wint de journalist met zijn werk wel een persprijs.

Door het thema te blijven opvolgen en herhaaldelijk onder de aandacht te brengen, wordt de impact aanzienlijk verhoogd

Die impact is minder meetbaar dan louter publieksbereik, en hoe dan ook doet ze zich op langere termijn voor. Maatschappelijk gezien kan die impact wel een stuk relevanter zijn, ook omdat ze de aanzet vormt naar mogelijke structurele veranderingen (zie hierna).

Het gaat bovendien om impact die de journalist (of zijn nieuwsmedium) zelf kan bevorderen. Door de bijdrage op een geschikt moment uit te brengen (een nieuwsarme dag) en ze goed te plaatsen (op de cover van de krant of bovenaan

de site). Door ze goed te promoten via sociale media ook. Of nog door de bijdrage onder de aandacht te brengen van concullega's, middenveldorganisaties of bevoegde politici. Belangrijk daarbij is een zekere vasthoudendheid: door het thema te blijven opvolgen en herhaaldelijk onder de aandacht te brengen, wordt de impact aanzienlijk verhoogd.

STRUCTURELE VERANDERING

Nog een stap verder is impact in de vorm van echte maatschappelijke veranderingen. Dat kan al het geval zijn wanneer lezers, luisteraars of kijkers hun politieke stemgedrag aanpassen bijvoorbeeld. Journalistiek werk kan ook leiden tot de vaststelling van persoonlijke verantwoordelijkheden – denk aan een ontslag na een MeToo-onthulling of een veroordeling na een uitgebracht fraudeschandaal. Soms is de impact nog structureler, en volgt een aanpassing van wetgeving, politiek beleid of administratieve praktijken.

Ook hier gaat het over impact die de journalist zelf in de hand kan werken, door efficiënte promotie van het werk, netwerking en goede opvolging. Overigens: tegen het nastreven van deze impact is niets in te brengen, zolang de journalistieke waarheidsvinding maar het uitgangspunt blijft. Dat is en blijft toch het cruciale verschil tussen journalistiek en lobbying of politiek.

Maar eigenlijk heeft journalistiek deze vorm van impact niet nodig om maatschappelijk sowieso impactvol te zijn. Dat komt omdat elke journalistiek – hoe bescheiden ook – positieve structurele gevolgen heeft. Alleen al door machthebbers vragen te stellen en over hen te berichten, geven journalisten aan dat ze hen observeren, hun machtsmisbruik nooit zullen aanvaarden en zo de democratische rechtsstaat mee blijven bewaken.

20 JAAR VVOJ

Onderzoeksjournalistiek is teamwork geworden

Al twee decennia ondersteunt de Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ) dieper gravende journalistiek in de Lage Landen. Of dat ook de nodige zoden aan de dijk heeft gebracht, en hoe het is geëvolueerd, vroegen we aan VVOJ-bestuurders Karel Degraeve en Coen van de Ven.

CHARLOTTE MICHILS

Coen van de Ven (redacteur *De Groene Amsterdammer*): 'De meeste journalisten kennen de VVOJ wel van de jaarlijkse conferentie over onderzoeksjournalistiek, toch zowat het hart van onze werking. Op die dagen doen we de boeken open en geven we elkaar een inkijk in ons werk. Die uitwisseling, dat van elkaar leren, is wat mij betreft waarom we het doen. Het is een mooie correctie op het individualistische en competitieve van onze sector. Uit die jaarlijkse hoogmis zijn ook allerlei andere dingen ontstaan, zoals De Loep, de VVOJ-aanmoedigingsprijs en erkenning voor opkomend onderzoeksjournalistiek talent. De Loep onderscheidt zich van andere prijzen zoals de Belfus-persprijzen en de Nederlandse prijs voor journalistiek De Tegel door te focussen op het werkproces. Meedingen naar de Loep is best wel wat papierwerk. *(lacht)* Tot slot lobbyt de VVOJ in Nederland voor een performante openbaarheid van bestuur en denkt ze graag mee na over een goede inzet van de indrukwekkende Nederlandse subsidiepot voor onderzoeksjournalistiek.'

Karel Degraeve (adjunct-hoofdredacteur bij *Knack* en binnenkort chef online bij VRT NWS): 'In Nederland heeft onder-

zoeksjournalistiek intussen een stevige positie verworven. Als Nederlands-Vlaamse beweging kan de VVOJ mee wegen op een inhaalbeweging in Vlaanderen. Iets als het VVOJ-Loepcafé, waar ervaren makers vertellen over hun onderzoeksproces en zo jong talent inspireren, zou ook in Vlaanderen interessant zijn. Dat delen van expertise vraagt een cultuuromslag, de Vlaamse poot van de VVOJ kan hier een drijvende kracht zijn. Ook de financiering van onderzoeksjournalistiek kan beter: van Nederlandse budgetten kunnen wij hier in Vlaanderen enkel dromen.'

Waarom zoeken jullie die grensoverschrijdende samenwerking?

Coen: 'De grens Vlaanderen-Nederland is toch harder dan men denkt, ook al hebben we in Nederland dan wel het VVOJ Essay 2021 van Karel Verhoeven gelezen en kennen we Kristof Clerix, Lars Bové en Chris De Stoop, om maar een paar namen te noemen. Maar in het algemeen lezen Nederlanders nu eenmaal minder de Vlaamse media en dat is jammer, want het is best interessant om het hele veld in zijn totaliteit te beschouwen.'

Karel: 'Gelukkig is de mentaliteit rond

samenwerken veranderd. Vroeger bleef iedereen op zijn eilandje zitten, vandaag wordt de brug geslagen naar andere redacties, al dan niet in het kader van internationale samenwerkingen. Bij *Knack* werkten we al samen met collega's van *De Tijd* en *VRT NWS* en *Le Soir*. In Nederland gebeurt zo iets al langer, met een opener houding over kennisdeling als gevolg.'

Coen: 'De einzeganger van weleer heeft baan geruimd voor een multidisciplinair team.'

In Vlaanderen vinden velen dat de VVOJ een te Nederlandse aangelegenheid is. Vlaams onderzoeksjournalistiek talent vindt maar matig de weg naar de nominaties van De Loep of de Avond van de Onderzoeksjournalistiek.

Karel: 'Ik kan alleen maar bevestigen dat het trekken en sleuren is om mensen zover te krijgen dat ze hun kandidatuur indienen. Wellicht speelt ook mee dat de geschreven pers zich van nature graag wegstopt achter papier. Even een anekdote: de VVOJ heeft nog een andere prijs, 'Het Vliegwiél', en die gaat naar een hoofdredacteur met een bijzondere inzet voor onderzoeksjournalistiek. Het zijn de redacties zelf die hun hoofdredacteur moeten nomineren. Weet je dat er nog nooit een Vlaamse hoofdredacteur werd genomineerd? Niet bij *De Tijd*, niet bij *Knack*, niet bij *Humo*, niet bij *De Standaard*... Terwijl in Nederland zowat elke redactie haar hoofdredacteur naar voren schuift. Maar er zijn ook positieve tendensen: op alle redacties zet men intussen voluit in op onderzoeksjournalistiek, zeker nationaal maar ook regionaal. Goede onderzoeksjournalistiek wordt trouwens fel gewaardeerd door de kijker en de lezer.'

Coen: 'Ik weet van mensen die zich met de prijs bemoeien, dat ze heel actief op zoek

'Op alle redacties zet men intussen voluit in op onderzoeksjournalistiek, zeker nationaal maar ook regionaal'

- Karel Degraeve

De winnaars van de Loep 2021 worden op vrijdag 24 juni bekroond tijdens de Avond van de Onderzoeksjournalistiek in Brussel.

gaan naar Vlaamse genomineerden. Helaas valt niet te ontkennen dat Nederland een veel luidere cultuur heeft. Een Nederlander meldt zich aan voor de prijs, in Vlaanderen moet je journalisten daartoe aansporen. Positief is toch dat er bij de nieuwe VVOJ-bestuursleden veel Vlamingen zitten, en ik merkte meteen dat dit wat deed met de balans aan tafel.

Wat hebben jullie met de VVOJ in twintig jaar nu echt veranderd op onderzoeksjournalistiek vlak?

Coen: 'Ik draai natuurlijk nog geen twintig jaar mee, ik ben 29, maar ik stel in Nederland toch veel meer optimisme rond onderzoeksjournalistiek vast dan vroeger. Toen ik nog aan de journalistiekopleiding zat, zei een docent: *Kijk naar links, kijk naar rechts, over een paar jaar werken er twee van jullie in de communicatie en heeft er één een heel slechte baan.* Dat doemdenken heeft plaats geruimd voor optimisme. Er was nooit zoveel onderzoeksjournalistiek en ze was nooit zo wijdverbreid. Sinds 2022 maakt de Loep-jury nu ook een longlist van liefst 10 inzendingen per categorie, terwijl er uiteindelijk maar drie mensen een beeldje kunnen winnen. Nog een opmerkelijke

'In plaats van het snelle werk en de scoop, ga je voor diepgang door samen te werken'

- Coen van de Ven

evolutie is de samenwerkingsbereidheid. In plaats van het snelle werk en de scoop, ga je voor diepgang door samen te werken. De complexe werkelijkheid vraagt dat ook. Onderzoeksjournalistiek wordt bovendien ondersteund door opleidingen en er worden miljoenen subsidies voor uitgetrokken. Tot slot wordt ze niet uitsluitend meer bedreven door oude mannetjes, heel wat jongeren starten er gewoon in. Onderzoeksjournalistiek is ook veel vrouwelijker geworden. Ik denk bijvoorbeeld aan VRT-journaliste Doruntina Islamaj. Dé onderzoeksjournalist bestaat gewoon niet, velen doen naast hun onderzoeksjournalistieke projecten ook andere dingen.'

Karel: 'Ik zou ook de kanteling in denken op redacties willen benadrukken. Er wordt weer volop geïnvesteerd in onderzoeksjournalistiek. Na het vertrek van Chris De Stoop bij *Knack* stond er

niet meteen een opvolger klaar. Toen Bert Bultinck (hoofdredacteur van *Knack*) en ik in 2016 de kans kregen om de redactie te versterken, hebben we meteen Kristof Clerix aangetrokken, met de uitdrukkelijke opdracht om zich in onderzoeksverhalen te verdiepen. Dat is een investering op de middellange termijn, maar ze rendeert wel: er kruipt dan misschien wel veel tijd en energie in een goed onderzoek, zo'n verhaal wekt de interesse van de lezer én het heeft ook een lange levensduur – de fameuze *long tail*. De Panama Papers hebben al meer dan één vervolg gehad, en bijvoorbeeld de *Pano* van vorig jaar over de PFOS-vervuiling resulteerde een paar weken terug nog tot nieuws over het ontslag van een Vlaams ambtenaar. Eén minpunt: de doorsnee lezers ergeren zich nog altijd aan het feit dat zo'n onderzoeksverhaal achter de betaalmuur zit. Nu goed: het is aan ons om uit te leggen waarom dat zo is.'

3 VRAGEN AAN 2 MINISTERS

'Pers houdt onze beleidsmakers scherp'

HOUDT U IN UW WERK REKENING MET WAT ER IN DE PERS VERSCIJNT?

'De kranten of magazines lezen is een ijkpunt heel vroeg in mijn werkdag. Voor de dag met de eerste stroom pushberichten losbarst, is er tijd om mijn blik op de actualiteit in ons land en de wereld ruim te houden. Ik maak ook graag tijd om de verschillende editoria's te lezen. Ik zou u kunnen vleien en zeggen dat ik dan onmiddellijk mijn beleid op de pers afstem, maar dat zou allesbehalve gezond zijn. Het beleid dat ik voer, komt voort uit overtuiging en heel veel gesprekken. Maar ik heb wel heel veel respect voor degelijk journalistiek werk, net zoals ik veel respect heb voor degelijk parlementair werk. Het houdt de uitvoerende macht scherp. En wanneer ik ervan overtuigd ben dat een journalist of parlamentslid gelijk heeft, zal ik nooit te beroerd zijn om dat toe te geven en bij te sturen waar nodig. Maar er moet een gezond evenwicht zijn. We kunnen niet elke dag de media gebruiken als basis van ons werk. Doen we dat, dan vervallen we in dagjespolitiek en is er in de perceptie van de mensen enkel nog chaos. Daar wil ik niet aan meedoen.'

Vincent
Van Peteghem (CD&V)
minister van Financiën

KUNT U VOORBEELDEN GEVEN VAN POSITIEVE/ NEGATIEVE DRUK VAN DE MEDIA OP UW WERK OF OP DE POLITIEK IN HET ALGEMEEN?

'Ik denk dat het onderzoekswerk van journalisten naar internationale fraude en fiscale constructies een voorbeeld is van een positieve druk op het werk van een Minister van Financiën. Fraudebestrijding is een absoluut speerpunt binnen mijn beleid en ik ben ervan overtuigd dat heel veel mensen op dat vlak daadkracht verwachten. Maar het is niet altijd even makkelijk om iedereen te overtuigen om middelen te investeren in die strijd. Successen in de strijd tegen fraude zorgen ervoor dat meer mensen eerlijk hun bijdrage betalen en dat juist iedereen toe. Maar dat succes is helaas niet altijd zo sensationeel om te brengen. Heel vaak is de fiscus al even aan de slag met de dossiers die in de pers opduiken. Het vergrootglas van onderzoeksjournalisten op grote fraudedossiers helpt in elk geval om mensen ervan te overtuigen dat de strijd belangrijk is en alle noodzakelijke middelen verdient. Zo versterken we elkaar in een strijd die iedereen aanbelangt.'

'De eventuele negatieve druk van de media op mijn werk, voel ik vooral als er om snelle reacties wordt gevraagd op uitspraken die zich weinig aantrekken van context of feiten. Ik ben van het principe dat het beter is om te zwijgen als je niets zinnig te vertellen hebt. Politiek gaat over mensen overtuigen van een visie, maar daar is in de meningoorlogen vaak geen ruimte voor. Het moet altijd concreet, kort en snel. Je krijgt nog amper ruimte om te vertellen waarom je iets doet, wat je volgende stap is, of hoe het past in je ruimere visie. Er zijn veel mensen in het veld actief die onder die hoge druk kwalitatieve verslaggeving doen maar er gaat veel energie verloren.'

'Als politici schipperen we dag in dag uit tussen de waan van de dag en degelijk bestuur op lange termijn. Goed beleid voer je niet met krantenkoppen, maar aan de andere kant mag je ook niet blind zijn voor de dagelijkse realiteit. De pers speelt wat dat tweede betreft een belangrijke rol in de maatschappij en houdt beleidsmakers ook scherp. Met sociale media die alomtegenwoordig zijn, is dat meer dan ooit het geval.'

'Met journalisten die ons op Twitter in de nek hijgen en whatsapp'jes sturen op elk uur van de dag en nacht telt tegenwoordig elke seconde. Het geeft ons de kans om open en transparant te communiceren met de buitenwereld wanneer we maar willen, maar de keerzijde is dat je geacht wordt om even snel te reageren als men dat van jou verwacht. Dat wil zeggen dat je vaak het nodige voorbehoud moet maken om fouten te voorkomen.'

SPEELT DE PERS VOLDOENDE HAAR ROL VAN WAAKHOND?

'Ik denk dat de media de afgelopen jaren zo snel geëvolueerd zijn dat ook de rol van journalisten niet enkel nog kan worden gevat onder de noemer 'waakhond'. Als ik met journalisten spreek over hun job dan komen drie worstelingen vaak naar boven: tijdsdruk, redactionele ruimte en de waan van de dag. Snelle berichtgeving die voldoende online tractie haalt, is niet meer weg te denken uit de dagtaak van een journalist. Maar ik voel wel dat heel veel journalisten nog steeds met veel overtuiging de rol van waakhond willen opnemen en gelukkig maar. Want de politiek moet verantwoording afleggen aan het parlement en de burger. Met de kijkcijfers van de streams van de Kamer zal dat niet lukken. We hebben de pers daarvoor nodig.'

'Als buitenstaander heb ik het gevoel dat die veranderende taakomschrijving van de gemiddelde journalist die rol van waakhond wel wat in de weg staat. Nochtans merk je dat media die wél ruimte maken voor meer diepgravende journalistiek, steeds vaker het verschil maken. Dat voel je ook in de actualiteitsdebatten in onze verschillende parlementen en commissies. Het gezond en ethisch evenwicht vinden tussen voldoende tractie, inkomsten en journalistiek met impact is een oefening waar ik alle mediabedrijven en redacties veel succes bij wens. Want dat evenwicht is meer dan ooit cruciaal.' (SF)

'Onder andere *Faroek* en andere *Pano*'s nemen nog echt de tijd om een zaak grondig uit te spitten en de waarheid aan het licht te brengen. Meer van dat, zou ik zeggen, voor zover het niet overheelt naar het tendentieuze. Journalisten die reportages draaien over hun eigen gemeente, dat zijn zaken waar we waakzaam voor moeten zijn. Een degelijk onderbouwd artikel moet ook regelmatig het onderspit delven tegen een sensationele titel en scoopmentaliteit waarbij het belangrijker is om eerst te zijn dan een genuanceerd stuk te brengen.' (LV)

Zuhal Demir (N-VA)
Vlaams minister van
Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en
Toerisme

'Pers kan trekkersrol spelen voor justitie'

Kristine Hänsch, woordvoester van het College van de hoven en rechtbanken

Hoe ziet de magistratuur de rol van journalisten? Het idee heerst dat nogal wat rechters de pers als een luis in de pels zien, maar dat beeld wil Kristine Hänsch, sinds kort woordvoester van het College van de hoven en rechtbanken, toch wat bijsturen. 'Justitie en onderzoeksjournalisten werken soms mooi parallel met elkaar, waardoor ze elkaar kunnen versterken.' Meer, volgens Hänsch kan de pers ook een trekkersrol spelen voor justitie. 'Onderzoeksjournalistiek kan een wegbereider zijn, die aangeeft wat aan de aandacht van justitie is ontsnapt. Dat geldt des te meer als justitie zelf het voorwerp is van een onderzoek. Kwaliteitsvolle onderzoeksjournalistiek biedt ongetwijfeld een meerwaarde voor de rechtsstaat.' Voor Kristine Hänsch zijn wederzijds vertrouwen en respect voor elkaars taak en context essentieel in de verhouding pers-gerecht. Dat veronderstelt ook meer transparantie bij justitie zelf. 'Met het College van de hoven en rechtbanken willen we de communicatie over justitie verbeteren. Maar ook de media hebben hier een rol te spelen. De finaliteit van dat alles moet een goed functionerende rechtsstaat zijn en een betere dienstverlening voor de burger.' (CM)

Het ontstaan van het vrijheidsdiscours in het egocentrische kreet is ontstellend. Het is tragisch hoe het vrijheidsideaal heeft geleid tot een weigering van verantwoordelijkheid. De werken, om niet gevaccineerd te worden, om democratische spelregels aan de laars te lappen. De samenleving wordt niet langer beschouwd als de zorg jungle waarin iedereen zijn zin mag doen'

Ik zag één keer. Een één keer in één keer levend. Het was in toen hij mijn ophaalde in de door zijn knieën in mijn ogen keek in de trein afgeve

70 JAAR DE STANDAARD DER LETTEREN

Van boekenbijlage naar ideeënbijlage

De Standaard der Letteren vierde op 12 april haar 70-jarig bestaan en is daarmee de oudste boekenbijlage in de Nederlandstalige Belgische pers. Of is het intussen meer een 'ideeënbijlage'? Redacteur Peter Jacobs legt uit.

MONICA MORITZ

Hoeveel mensen lezen *De Standaard der Letteren*?

Peter Jacobs: 'DSL verschijnt sinds 2020 als uitneembare bijlage van de weekendkrant, en daarvan worden er gemiddeld 130.000 verkocht. Wij waren heel blij met de verhuizing van vrijdag naar zaterdag, omdat we nu prominent in de vitrine liggen en ook de lezers bereiken die zich vooral in het weekend in een papieren krant verdiepen. We hebben een trouw publiek, dat de bijlage heel nauwkeurig leest. Bij het minste drukfoutje komen er al reacties. Ik durf te wedden dat er nog lezers zijn die het eerste nummer hebben bewaard. (*lacht*)'

De bijlage richt zich tot het publiek van een kwaliteitskrant, de meer intellectuele lezers zeg maar. Hoe kies je daar een goed boek voor?

Dat is de hamvraag. Wekelijks komt er een vloedgolf van boeken uit binnen- en buitenland op ons af waarin je makkelijk kunt verdrinken. Gelukkig werken we met tientallen gespecialiseerde journalisten, die voor ons boeken uit elk taalgebied lezen en recenseren. We concentreren ons op Nederlandstalige boeken en vertalingen, tenzij het om een belangrijke buitenlandse publicatie gaat, dan wachten we niet op een vertaling. Een nieuwe roman van Houellebecq, bijvoorbeeld, bespreken we meteen.'

Krijgen boeken van eigen bodem voorrang?

'Alleen als ze goed zijn. Het is niet omdat het Vlamingen zijn dat schrijvers een ster meer krijgen. Is een boek slecht, dan zeggen we dat ook, wie de schrijver ook moge wezen.'

Sinds 2020 publiceren jullie ook essays die niet per se over auteurs of boeken gaan.

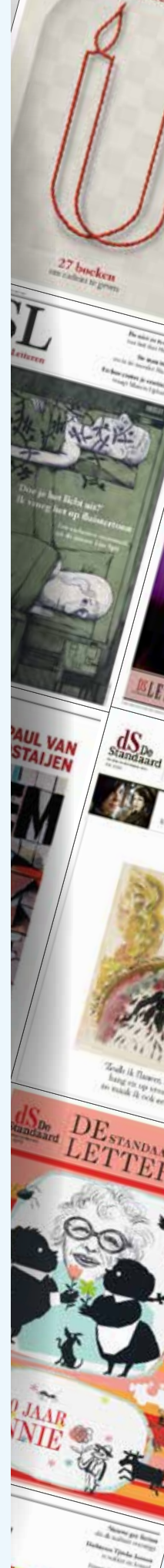
'Ja, we zijn geëvolueerd van een pure boekenbijlage naar een ideeën- en meningenbijlage waarin ook originele, voor ons geschreven essays een plaats hebben. Dat zijn stukken van schrijvers, filosofen en intellectuelen uit België en Nederland die nadenken over alles wat in deze wereld gaande is.'

Hoe moet zo'n essay eruitzien?

'Het moet goed geschreven zijn en actuele thema's belichten die stof tot discussie leveren. Stefan Hertmans maakte vorig jaar een stuk over de mensen die op straat hun vrijheid opeisen, maar eigenlijk alleen aan zichzelf denken. Dat ging over het verval van het begrip vrijheid, zeg maar, en dat was *boenk* erop. Het is een thema waar mensen nadien blijven over debatteren. Zo'n ideaal essay vinden we natuurlijk niet elke week. We geven ook niet-Nederlandstalige schrijvers een podium. Vorige zomer hebben we Colum McCann, een internationaal succesvolle Ierse schrijver, kunnen overhalen om een origineel verhaal voor ons te schrijven. Ook internationaal openen we dus nieuwe kanalen en daar zijn we redelijk trots op.'

Gaat jullie voorkeur uit naar boeken over eigentijdse maatschappelijke thema's?

'We zijn vandaag alerter en stemmen ons af op de actualiteit. De woke-beweging, MeToo... daar besteden we aandacht aan, maar we voelen ons niet verplicht om die standpunten naar voren te schuiven. Wat telt, is kwaliteit. Je zal

bij ons geen medewerker worden alleen omdat je naam vreemd klinkt en we het interessant vinden om die onder een stuk te zien. De inhoud van *DSL* is niet politiek bepaald, niet meer dan de rest van *DS*. Wat we wel doen, is lezers lokken met degelijke inhoud. We verbannen dus geen dichters wegens te highbrow of zo. En automatisch groots uitpakken met een nieuwe roman en een pikante quote van Tom Lanoye doen we evenmin.’

Een schrijver als Céline bespreken, dat kan dus?

‘We zullen hem niet cancellen, maar wel literair én politiek situeren en zeggen welke foute dingen aan hem kleven. Daarom durven we ook te zeggen dat hij ondanks zijn achtergrond een fantastische schrijver is. Toen ik 30 jaar geleden begon bij *DS* was de bijlage een soort eiland buiten de realiteit. Dat is er helemaal uit. De krant heeft redacteurs die zich toeleggen op bijvoorbeeld milieu of klimaatopwarming, op wie we ook een beroep doen in *DSL* als er over die onderwerpen boeken verschijnen. Vroeger speelden ook theologie en

geloof een grote rol. Toen Marnix Gijsen in *Het Boek van Joachim Van Babylon* (1947) zijn huwelijksproblemen en afvalligheid van het geloof uit de doeken deed, liet *De Standaard* dat boek bijna een jaar onbesproken liggen. Het gemoraliseer is verdwenen, net als AVV VVK op de voorpagina.’

‘Vroeger was de bijlage een soort eiland buiten de realiteit. Dat is er helemaal uit’

– Peter Jacobs

Hoe belangrijk is het om er vlug bij te zijn als een mogelijke bestseller verschijnt?

‘We hollen niet achter alles aan. Uitgevers en schrijvers proberen zo snel mogelijk in de schijnwerpers te staan. Soms moeten we echt op de rem staan als auteurs aandringen op een interview vóór hun boek in de winkel ligt. Ze sturen tegenwoordig ook alles op voorhand via pdf en veel recensies verschijnen de eerste dag dat het boek te koop is. In die mallemlen moeten wij gedeeltelijk meedraaien en die druk weegt steeds zwaarder. Bovendien sturen allerlei mensen ons hun boek dat ze in eigen beheer lieten drukken. Meestal zijn dat dan schrijvers die door uitgevers zijn afgewezen. Daar trekken we een lijn: alleen boeken die vlot verkrijgbaar zijn in de boekhandel komen bij ons aan bod.’

Bespeuren jullie een evolutie in het leesgedrag?

‘Ja, er is een soort ‘militant’ leesgedrag ontstaan via Facebook en andere sociale media. Mensen die vroeger in hun eentje een boek lazen, delen nu met vrienden, kennissen of groepen hun mening daarover. Dat is een alternatief circuit van lezers die titels aanbevelen of samen een boek lezen en daarover online van gedachten wisselen.’

Maken jullie zich ook zorgen over de ontleding bij jongeren?

‘Wij krijgen af en toe verontrustende rapporten over ontleding en ik heb inderdaad de indruk dat lezen steeds minder populair is. Daarom selecteren we in *DSL* regelmatig het beste uit het reusachtige aanbod jeugdliteratuur. *DS* is overigens betrokken bij De Boon, een nieuwe Vlaamse literatuurprijs die ook kinder- en jeugdboeken bekroont met een prijzengeld van 50.000 euro. Dat is een van onze bijdragen om het lezen aan te moedigen. Maar als ouders zelf continu naar hun smartphone staren, stimuleren ze hun kinderen natuurlijk ook niet om een boek te openen.’

Wat denk je van de kritiek dat kranten geen diepgaande literaire recensies meer aanbieden, omdat ze daar geen groot publiek mee bereiken?

‘Ook *DSL* moet zoveel mogelijk lezers proberen te bereiken, maar dat willen we wel doen met doortimmerde recensies. Bovendien zou ik graag eens een definitie horen van het begrip ‘diepgaande analyse’. Moet die dan lang zijn? Of moeilijk te begrijpen? Mensen die ervan uitgaan dat voor *DSL* een interview de recensie vervangt, vergissen zich. Een schrijver kritiekloos wat laten vertellen en daar dan onderaan bij zetten wanneer de roman verschijnt, dat doen wij niet. Literaire kritiek en interviews vullen elkaar aan.’

Hoe zie je de toekomst van de boekenbijlage in een wereld die steeds minder leest?

‘Overleven zal niet de grootste uitdaging zijn, wel de digitale overstap zonder gebruik van clickbait en sexy titels. *De Standaard der Letteren* is vandaag een merknaam. Ooit kwam er een voorstel van de commerciële afdeling om die naam te veranderen in *Boeken*, want *De Standaard der Letteren* klonk te ouderwets. Daar hebben wij ons hevig tegen verzet. De naam klinkt alleen pompeus als je ‘de standaard’ letterlijk opvat als een lat die te hoog ligt. Het is gewoon een titel en, na 70 jaar en 3.656 nummers, een echt label. Zoals Coca-Cola – en bruisen doen we ook nog.’

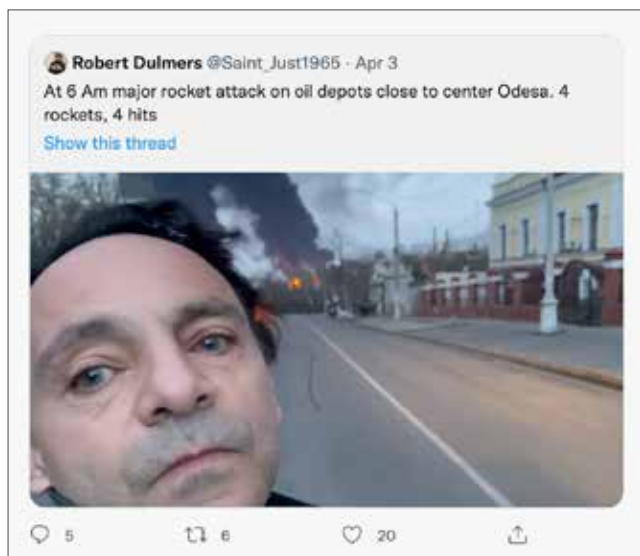

De eerste *De Standaard der Letteren* verscheen in de krant van 12 april 1952.

STRENGE REGELS VOOR WIE DE OORLOG IN OEKRAÏNE VERSLAAT

Journalisten die in Oekraïne de oorlog verslaan, moeten zich aan accreditatieregels en publicatieverboden houden. Zo mogen ze op tv of sociale media geen livebeelden tonen van Russische beschietingen.

POL DELTOUR

Op de video van Robert Dulmers in Odessa was te zien waar een Russische raket insloeg.

Op 3 maart vaardigde het Oekraïense legercommando een verordening uit over de verhoudingen tussen de militaire krachten en de nieuwsmedia zolang de oorlog duurt. Met de Persverordening zegt de legertop 'objectieve verslaggeving' na te streven. Tegelijk is het de bedoeling 'het publiek en de wereld te informeren over de oorlogsmisdaden die de Russische Federatie begaat'. Maar de verordening heeft nog een finaliteit, en dat is 'verhinderen dat geheime informatie wordt gelekt of dat informatie wordt verspreid die de vijand kan inlichten over acties van de Oekraïense strijdkrachten en die de performantie van die laatste negatief kan beïnvloeden'.

Journalisten die de oorlog willen verslaan, worden verondersteld zich te accrediteren. Ze moeten daarvoor een aanvraag doen bij het PR-departement van het Oekraïense leger. Dat verifieert de betrouwbaarheid van de aanvrager, en raadpleegt daarbij ook de antispyonageafdeling van de nationale Inlichtingendienst. Wie wordt aanvaard, krijgt een officiële perskaart van het leger.

TOEGANG TOT GEVECHTSZONES

Met die perskaart kunnen geaccrediteerde journalisten aanspraak maken op 'algemene' informatie over de Oekraïense strijdkrachten, hun weerwerk tegen de Russische agressor en voltooide operaties. Ze

kunnen ook toegang krijgen tot gevechtzones en militaire installaties, zij het steeds vergezeld van een persofficier. Het Oekraïense leger waarborgt verder, 'in de mate van het mogelijke' toch, bescherming, dringende medische hulp en evacuatie voor journalisten in nood.

Omgekeerd moeten journalisten zich aan een reeks verplichtingen houden: steeds hun perskaart kunnen voorleggen, duidelijke herkenningstekens dragen (tenzij dat hun leven of gezondheid in gevaar kan brengen), beschermingskledij dragen (minstens helm en kogelvrije vest), voorzien zijn van een EHBO-kit en die kunnen gebruiken. Reporters moeten ook steeds op verzoek hun beeldmateriaal laten zien aan bevoegde officieren, en telkens wanneer de persdienst erom vraagt moeten ze dat ook wissen.

PUBLICATIEVERBODEN

Alle journalisten moeten daarnaast een reeks publicatieverboden naleven. Die censuur geldt eveneens voor opiniemakers of bloggers. Officieel heeft de Persverordening het over 'informatie die de vijand bewust kan maken van de acties van de Oekraïense strijdkrachten en het nastreven van de doelstellingen negatief kan beïnvloeden'.

Vallen onder het verspreidingsverbod: namen en locaties van militaire eenheden of instellingen; aantallen militairen; de capaciteit aan wapens en logistieke ondersteuning; lopende, geplande maar ook afgeblazen operaties; troepenbewegingen, schijnmanoeuvres of reddingsoperaties; uitgeschakelde of vermiste vliegtuigen of vaartuigen.

Ook livebeelden van Russische raketinslagen zijn verboden, op tv of sociale media. Dat mocht de Nederlandse journalist Robert Dulmers ondervinden. Hij versloeg voor het *Nederlands Dagblad* de oorlog in Odessa, althans tot hij op 3 april Oekraïne werd uitgezet. Dulmers had even voordien enkele foto's en een video op Twitter gezet van rookpluimen die waren ontstaan na de inslag van enkele raketten op de haven van Odessa. Kan niet, volgens de Oekraïense militairen. De Russen gebruiken die beelden op sociale media of tv nu eenmaal om na te gaan of hun raketten doel hebben geraakt, en desgevallend passen ze hun geschut aan.

De Nationale Vereniging van Journalisten in Oekraïne (NUJU), die deel uitmaakt van de Internationale Federatie van Journalisten (IFJ), vraagt begrip voor de situatie. 'We danken de honderden journalisten uit onder meer België die ondanks het grote gevaar hun missie als oorlogsverslaggever volbrengen', aldus NUJU-voorzitter Sergiy Tomilenko. 'Tegelijk vragen we om de vereisten van deze oorlogstijd begripvol te benaderen.'

Lees de Oekraïense Persverordening van 3 maart 2022: www.mil.gov.ua/en/for-mass-media/interaction-with-journalists-in-the-war-zone-for-the-period-of-martial-law.html

De NUJU richtte een hotline in voor alle buitenlandse journalisten in Oekraïne: nsju.org/novini/hotline-for-international-journalists-in-ukraine/

**MERYEM EL MANDOUDI
PRESENTEERT 'KARREWIET'**

'Kinderjournaal kan ook zonder verkleinwoordjes'

Zelf groeide ze niet op met *Karrewiet*, het kinderjournaal van Ketnet. Meryem El Mandoudi was met 13 jaar net te oud om tot de doelgroep te behoren toen het programma precies 20 jaar geleden begon. Vandaag presenteert ze *Karrewiet* met Jelle Mels en Amber Janssens.

SELMA FRANSEN

'Ik was nieuwslezer op de radio bij Mediaaan toen ik vier jaar geleden de vraag kreeg of ik aan de slag wilde op de jongerenredactie van VRT. Tv maken voor kinderen is niets voor mij, dacht ik, daarom wimpelde ik mijn huidige baas in het eerste telefoongesprek af (*lacht*). Ik zei dat ik al een job had en geen job bij de VRT zocht als researcher of redacteur. Dat wist ze, maar ze bleek een andere job in gedachten te hebben voor mij. Toen we toch een koffie gingen drinken, werd ik steeds enthousiaster over de manier waarop *Karrewiet* kinderen bij het nieuws betreft.'

Vanuit welke insteek doen jullie dat?

'Kinderen horen en zien alles. Ze luisteren mee als hun ouders praten over de gestegen energieprijzen, als de autoradio aanstaat en het over de oorlog in Oekraïne gaat. En door alle nieuwsberichten die ze op sociale media zien, speelt actualiteit een grotere rol in hun levens dan ooit tevoren. Kinderen hebben daar vragen bij en *Karrewiet* reikt antwoorden aan op hun maat.'

Hoe gaat *Karrewiet* om met schokkend nieuws?

'Het is niet de bedoeling dat kijkers wakker liggen van de uitzendingen, maar we willen hen ook niet betuttelen of zaken achterhouden. Ik geloof dat *Karrewiet* bijna alle onderwerpen kan brengen, zolang dat gebeurt in een gebalanceerde mix, in een passende vorm en met de juiste woorden en beelden. Toen er in Oekraïne bijvoorbeeld een kinderziekenhuis werd aangevallen, legden we in ons item daarover uit wat de Conventie van Geneve inhoudt en dat zoiets niet zomaar mag. Het blijft afschuwelijk, maar door context mee te geven, help je kinderen om nieuws een plek te geven. We nodigen ook af en toe een kinderpsycholoog uit in de uitzending, verwijzen door naar Awel (*jongerentelefoon, nvdr*) en moedigen kijkers aan om te praten met ouders en leerkrachten.'

Karrewiet switchte van Instagram naar TikTok, in navolging van veel jongeren.

'Het is een misverstand dat TikTok alleen bedoeld is om grappige dansjes te delen. Kinderen bekijken op de app ook serieus

nieuws. Onze filmpjes over hard nieuws, zoals de coronapersconferenties, worden er zelfs het best bekeken. Sinds we op TikTok aanwezig zijn, hebben we bovendien meer interactie met kijkers, wat ons helpt de vinger aan de pols te houden. Nog voordat Rusland Oekraïne binnenviel, werden we via TikTok al overspoeld met vragen. Of er een Derde Wereldoorlog komt, wilden kinderen vooral weten. Met hun input gaan we aan de slag in de uitzending van *Karrewiet*, maar ook op TikTok zelf. Door een explainervideo te maken, eventueel met een expert, of door live vragen te beantwoorden. Natuurlijk hoeft het op TikTok niet altijd serieus te zijn: we doen er ook mee met challenges en brengen lichter nieuws over celebrities en trends.'

Waarom wenden kinderen zich tot *Karrewiet* als ze online via zoveel kanalen nieuws kunnen vinden?

'Voor hen is *Karrewiet* een vertrouwd merk, dat tegenwicht biedt aan fake news, complottheorieën en sensatie. We leggen regelmatig uit hoe we werken, dat we alles dubbelchecken en een netwerk van journalisten over de hele wereld hebben. Jongeren en hun ouders waarderen dat we op een betrouwbare manier informeren én geruststellen, dat blijkt uit de berichten die ik krijg op Instagram.'

Leidt opgroeien met een kinderjournaal ertoe dat jongeren later ook naar *Het Journaal* gaan kijken?

'Bij VRT kunnen jongeren die *Karrewiet* ontgroeid zijn terecht bij NWS.NWS. NWS op Instagram. De stap naar *Het Journaal* is groter, want dat wordt voor mijn gevoel niet gemaakt voor tieners en jonge twintigers. Ook ik haal als dertiger mijn nieuws vooral via de nieuwskanalen op Instagram, TikTok en de VRT-app. Dat nieuws kan je in je bed checken op je smartphone, of het passeert terwijl je in de bus staat te scrollen, terwijl je voor het tv-nieuws goed moet gaan zitten.'

'Sinds we op TikTok aanwezig zijn, hebben we meer interactie met kijkers'

Hoe ziet jouw werkdag eruit?

'Zodra ik wakker word, check ik de nieuwsapps en in de auto gaat Radio 1 aan. Alle nieuws bekijk ik vanuit de optiek van kinderen. Wat moeten en willen zij weten? Op dagen dat ik presenteer, beginnen we met een redactievergadering, daarna schrijf ik mijn teksten en in de namiddag zijn de opnames. Op andere dagen heb ik deskshift of ga ik als reporter de baan op. In totaal werken er zo'n twintig mensen afwisselend aan *Karrewiet*. Er zijn drie regisseurs, twee eindredacteuren, drie ankers en meerdere reporters.'

Hoe pak je interviews met kinderen aan?

'Kinderen hebben over alles een mening, de kunst is om goed naar hen te luisteren. Een voxpop opnemen met hen is zelfs gemakkelijker dan met volwassenen, heb ik gemerkt. Als we met een *Karrewiet*bol op de micro op De Meir staan, komen ze spontaan op ons af – ze hebben geen

schrik voor de camera. Bij minderjarigen is het natuurlijk extra belangrijk om op de GDPR te letten: hun ouders moeten toestemming geven voor het gebruik van quotes.'

Wat moet je zeker kunnen als *Karrewiet*-anker?

'Alles staat of valt met weten waar kinderen mee bezig zijn en hoe ze denken. Ik heb mezelf echt moeten onderdompelen in hun leefwereld, door vaak de schoolklassen te bezoeken waar *Karrewiet* samenwerkingen mee heeft. Het helpt dat ik altijd al op sociale media geleefd heb (*lacht*). Ik was gewend radionieuws te presenteren, dus ik heb mijn taalgebruik moeten aanpassen. Kinderen interpretern onbekende woorden vaak letterlijk: zeg je bedreigde diersoort, dan zien ze bijvoorbeeld een dier voor zich dat in de hoek wordt gedreven. Daarom maken we onze teksten zo concreet mogelijk. En verkleinwoordjes vermijden we; kinderen willen serieus genomen worden.'

Wat geeft je het meest voldoening?

'Ik krijg vaak leuke reacties van kijkers waaruit blijkt dat ze echt iets geleerd hebben. Een buurmeisje dat me een fijne Internationale Vrouwendag wenste bijvoorbeeld, naar aanleiding van een item dat ze op *Karrewiet* had gezien. Het was ook bijzonder om te merken dat moslimkinderen zich enorm erkend voelden na het zien van een reportage die ik bij mij thuis maakte over het einde van de ramadan. Ik was me daar niet van bewust, totdat leerlingen me tijdens klasbezoeken vertelden dat de uitzending hen geholpen had om in de klas uit te leggen wat de ramadan nu precies is. Dat zijn de mooiste verhalen.'

FOTOGRAFE

EMY ELLEBOOG

Voor een reportage in *Trends* over de overstromingen in Wallonië trok ik naar het dorpje Limbourg. In dit huis van een 80-jarige alleenstaande vrouw had het water anderhalve meter hoog gestaan. Drie maanden na de watersnood woonde ze nog altijd op de eerste verdieping.

Ze ontving ons in de woonkamer beneden, waar een kachelkje voor wat warmte zorgde.

De reportage liet bij mij een diepe indruk na: door de ravage daar met eigen ogen te zien, maar ook door de manier waarop de mensen er op alle mogelijke manieren toch het beste probeerden van te maken.

KLACHT VANUIT PARTICULIER OF ALGEMEEN BELANG

Organisaties kunnen bij de Raad voor de Journalistiek voortaan een klacht indienen vanuit een particulier of een algemeen belang. De Raad heeft zijn werkingsreglement in die zin aangepast. Hij expliciteert daarmee een praktijk die al in grote mate gangbaar maar voor buitenstaanders minder bekend was.

Artikel 18 van het werkingsreglement bepaalt voortaan dat een klacht kan worden ingediend door:

- personen of organisaties (verenigingen, bedrijven, instellingen, overheden, ...) die het voorwerp uitmaken van de berichtgeving, voor zover de klacht is ingegeven door een particulier belang. Naast bovenvermelde elementen moet de klacht een uiteenzetting bevatten waaruit het particulier belang van de klager blijkt;
- organisaties die zich door doelstelling en/of feitelijk handelen bezig houden met een thema dat in de berichtgeving aan bod komt, voor zover de klacht is ingegeven door een algemeen belang.

Verder bepaalt artikel 18 dat de Raad voor de Journalistiek geval per geval oordeelt of een klager dit belang heeft. Volgens de oude artikels 1 en 18 van het werkingsreglement diende een klacht uit te gaan van een persoonlijk belanghebbende. Voor organisaties heeft de Raad dit persoonlijk belang altijd ruim geïnterpreteerd, wat sterk in de richting ging van het nu aangepaste artikel 18. Met de aanpassing staat de mogelijkheid voor organisaties om vanuit een algemeen belang een klacht in te dienen nu expliciet in het werkingsreglement.

CLERBOUT // VTM NIEUWS

AFSPRAAK OVER ANONIMISERING NIET NAGELEEFD

De reportage gaat over de mogelijke verplichting tot vaccinatie tegen corona voor gezondheidswerkers. Klager getuigt als verpleegkundige en geeft vier redenen waarom hij zich niet laat vaccineren.

De klacht is gegrond wat de niet-naleving van een afspraak over anonimisering betreft. Klager en de journalist hadden anonimisering afgesproken. In de reportage werden de beelden van klager geblurd en zijn stem vervormd, maar in de headlines werd de stem niet vervormd. Door de stem in

de headlines niet te vervormen, door welke oorzaak ook, is de afspraak niet nageleefd.

De klacht is ongegrond wat de omkadering en weergave van het interview betreft. Klager neemt aanstoot aan de zin waarin de journalist zegt dat de wetenschap en grote gezondheidsinstanties de door hem aangehaalde argumenten tegenspreken. De Raad zegt dat het verantwoord is om de uitspraken van klager in een bredere context te plaatsen en dat er in de manier waarop de journalist dat kort en bondig heeft geformuleerd geen sprake is van beroepsethische tekortkomingen. Er zijn ook geen aanwijzingen dat het interview met klager niet getrouw zou zijn weergegeven.

VLEUGELS // HEISTONLINE

BELANGENVERMENGING IN LOKALE BERICHTGEVING

De klacht gaat over berichten op Facebookpagina *Heistonline*. Klager is gewezen burgemeester Luc Vleugels van Heist-op-den-Berg. De klacht is om verschillende redenen gegrond.

De optiek van waaruit de auteur de informatie brengt, is onduidelijk. Het is niet duidelijk of hij dit doet als auteur die journalistiek wil informeren, als voorzitter van de overkoepelende vzw van *Heistonline* die een gemeentelijke subsidie misliep, als gewezen kandidaat van een oppositiepartij bij de gemeenteraadsverkiezingen, als bestuurslid van de cultuurraad of als privépersoon. Deze verstrengeling strookt niet met het principe dat een journalist onafhankelijk handelt en belangenvermenging vermijdt (art. 9 en 10 van de Code). Ze maakt ook dat het onderscheid tussen feitelijke berichtgeving, commentaar en persoonlijke mening niet duidelijk is (art. 4). Verder geeft de auteur een verdraaid beeld van de verdeling van een gemeentelijke subsidie, waarmee hij de indruk wekt dat de burgemeester zijn eigen deelgemeente bevoordeelt (art. 3).

Er is ook sprake van een gebrek aan wederhoor (art. 20). De berichtgeving dat klager, die als burgemeester mee verantwoordelijk was voor de handhaving van de coronamaatregelen, op vakantie ging in een rode coronazone en de bijkomende suggestie dat hij daardoor aan de basis lag van een corona-uitbraak in zijn deelgemeente Wiekevorst, brengt een beschuldiging uit die de eer en goede naam betreft. *Heistonline* had klager daarom vóór publicatie een kans op wederhoor moeten bieden, wat niet gebeurd is.

LEES DE VOLLEDIGE UITSPRAKEN
OP WWW.RVDJ.BE

NIEUWE VVJ/AVBB-GROEPSVERZEKERING

BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID BEROEP EN UITBATING AXA

1. WIE KAN INTEKENEN?

VVJ-leden (loontrekkenden en zelfstandigen, hoofd- en bijberoepers, studenten en docenten, actief gepensioneerd)

2. VERZEKERDE RISICO'S

a) Burgerlijke aansprakelijkheid beroep

De burgerrechtelijke contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid die de verzekerden oplopen wegens schade aan derden en die voortvloeit uit een vergissing, verzuim of onzorgvuldigheid in de uitoefening van de beroepsactiviteiten.

Limiet per schadegeval en per verzekeringsjaar

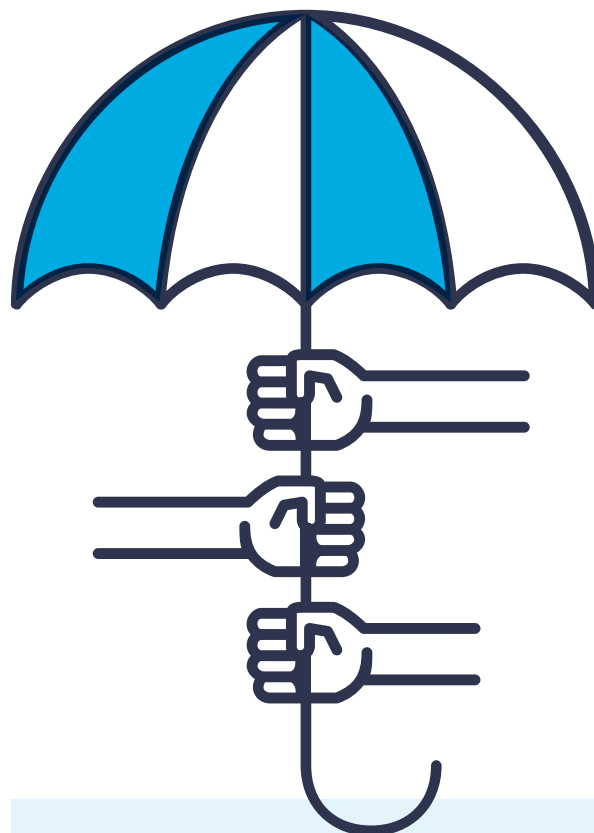
- 500.000 euro
- 50.000 euro voor rechtsbijstand
- 50.000 euro voor strafrechtelijke bijstand

b) Burgerlijke aansprakelijkheid uitbating

Buitencontractuele burgerrechtelijke aansprakelijkheid die de verzekerde kan oplopen voor schade aan derden tijdens de exploitatie van de onderneming.

Limiet per schadegeval en per verzekeringsjaar

- 2.500.000 euro voor letsel- en zaakschade vermengd
- 2.500.000 euro voor onstoffelijke gevolgschade
- 500.000 euro voor zuiver onstoffelijke schade
- 2.500.000 euro voor zaakschade en onstoffelijke schade veroorzaakt door brand, vuur, ontploffing, rook en water
- 2.500.000 euro voor zaakschade en onstoffelijke gevolgschade veroorzaakt door milieuaantasting en burenhinder
- 50.000 euro voor rechtsbijstand

3. PREMIE

350 euro per journalist per jaar

optionele premie van 250 euro per jaar bij dekkingsuitbreiding voor VS en Canada

Tip: vergeet de premie niet af te trekken als beroepskost!

4. HOE INTEKENEN?

Intekenen doe je door het inschrijvingsformulier op www.journalist.be te downloaden en op te sturen naar de makelaar.

Meer info (algemene voorwaarden, informatienota) vind je op www.journalist.be
of via info@journalist.be
(Charlotte Michils of Pol Deltour).

IN & UIT HET VA

RACHEL TSHINKOBO (24) WERD
GESELECTEERD VOOR *NEWS CITY ACADEMY*

‘Perfect excuus om met mensen te praten’

‘Als kind ben ik op schooluitstap geweest naar de VRT-studio’s, waar we zagen hoe het nieuws gemaakt wordt. Achteraf zei ik tegen een vriendin: ik word nieuwsanker. Ik ben dat nooit vergeten. Mijn interesse in de journalistiek is daarna alleen maar gegroeid, met een voorliefde voor tv. Ik bewonder tv-journalisten als Birgit Herteleer, Stef Wauters en Karel Lattrez. Je moet maar durven in de Wetstraat te staan met je microfoon, dan moet je je dossiers echt goed onder de knie hebben.’

‘Dankzij News City Academy heb ik het afgelopen half jaar betaald stage kunnen lopen bij verschillende redacties van DPG Media. Dat is een fijne manier om te ontdekken wat je goed ligt. Ik ben begonnen bij HLN video, daarna volgden showbizz, de radionieuwsredactie en nu draai ik mee op de redactie van VTM nieuws. Dat bevalt heel goed; het bevestigt dat tv mijn ding is. Ik ga mee op reportage, denk mee na over de vragen en over hoe we mensen in beeld brengen. Ook maak ik schaduwstukken, waarop de eindredacteur feedback geeft.’

‘Dit is een intense periode om bij VTM Nieuws stage te lopen, maar dat mag je als journalist niet afschrikken - je moet stressbestendig zijn. Het is druk en heftig, maar ook bijzonder: in tijden van crisis kijken mensen meer dan ooit naar journalisten om hen te vertellen wat ze moeten weten.’

‘Tegen de tijd dat dit stuk verschijnt, is News City Academy voorbij. Wat ik dan ga doen? Ik laat niet in mijn kaarten kijken (*lacht*). Natuurlijk droom ik er nog steeds van om nieuwsanker te worden, maar ik houd mijn opties open – je moet de tijd nemen om daarin te groeien.’ (SF)

FEMKE COOPMANS KOPPELT TEKST AAN
MUZIEK IN COMMUNICATIE ÉN YOGA

‘Nu moet alles uit mezelf komen’

‘Ik heb altijd met tekst willen werken. Daarom verruilde ik na twee jaar mijn studie Fotografie voor Germaanse, met het idee dat ik in de journalistiek of het theater aan de slag zou kunnen. Toen ik na mijn afstuderen niet direct een job vond, deed ik een vrijwillige stage bij de Oost-Vlaamse zender AVS, om er daarna nog lang als freelancer te blijven. Dat combineerde ik met schrijven voor onder meer de *Zone*-magazines. Ik schreef vooral voor *Zone09*, over muziek en lifestyle.’

‘Om eerlijk te zijn, was dat niet het pad dat ik voor ogen had. Ik wilde oorlogscorrespondent worden, daar droomde ik al van toen ik tijdens mijn studie Fotografie oorlogsfotografen interviewde. Oorlogsverhalen doen ertoe, maar bereiken niet altijd het publiek dat ze verdienen. Dat was mijn drijfveer om de journalistiek in te gaan. Toch rolde ik de lifestylejournalistiek in, omdat ik daar een netwerk had, maar ook omdat ik in die richting gecast ben. Bij *Zone09* deden de mannen bijvoorbeeld de muziekinderviews, terwijl ik muzikanten interviewde over wat er in hun kledingkast hing – dat stoort me nog steeds.’

‘Dat neemt niet weg dat ik met plezier schreef over wonen, mode en culinaire onderwerpen. Ik deed dit voor de tijdschriften van Sanoma en voor *De Morgen*, maar ook voor communicatiebureaus en als redacteur en ghostwriter van boeken. De combinatie van korte berichten, interviews, dossiers en boeken schrijven vond ik fijn; elk format heeft een eigen tempo. Vooral aan meeloopreportages heb ik goede herinneringen, het is super interessant om eens van a tot z mee te maken hoe een goede fles wijn tot stand komt. Als freelancer heb ik bovendien nooit iets tegen mijn zin gedaan. Ik koos bewust voor die ongebondenheid; ik wilde geen vast dienstverband.’

K

‘Vanaf 2012 werden de titels van Sanoma in de uitverkoop gezet. Dat was een moeilijke periode voor iedereen, er ontstond paniek. Ik kreeg minder werk en werd gevraagd om aan lagere tarieven te werken, ondanks mijn tien jaar ervaring. Ik heb nog lang een vaste rubriek voor *Feeling* gehad met de beste adresjes in Gent, maar uiteindelijk besloot ik ook daarmee te stoppen. Ik schoolde me om en werd in 2014 projectmanager IT bij een communicatiebureau.’

‘Ik doe wat ik altijd heb gedaan: verhalen vertellen’

‘Niet lang daarna ben ik Riff gestart, mijn eigen communicatieagency gespecialiseerd in projecten rond sport en muziek. Zo coördineer ik bijvoorbeeld de muziekredactie van het tijdschrift *Jazz & Mo*. Ik vind het tof dat ik mijn stempel daarop kan drukken, want jazz blijft toch een beetje een mannenwereld. Met Riff doe ik wat ik altijd gedaan heb, maar dan buiten de journalistiek: verhalen vinden en vertellen. Ik ben nu nog meer mijn eigen baas.’

‘Sport is altijd belangrijk voor me geweest. Ik beoefende yoga en ik liep marathons, maar tijdens de eerste lockdown zat ik plots alleen nog maar op mijn stoel. Zonder doel beweeg ik niet en dus schreef ik me in voor een yoga teacher-training. In augustus 2021 opende ik mijn eigen yogastudio, die ook Riff heet. Dat lijkt misschien een heel andere wereld, maar voor mij is het een logische combinatie. Tekst, muziek en sport komen samen in mijn communicatiebureau én in mijn yogastudio: tijdens mijn yogalessen gebruik ik vaak oude Oosterse teksten en muziek. Agendatechnisch is de combinatie minder evident, ik moet opletten dat ik niet te veel doe!’

**FEMKE
COOPMANS**

VROEGER
Freelance journaliste

NU
Eigenaar van een
communicatiebureau en
yogastudio Riff, werkt aan
een boek

‘Ook in het boek waar ik nu aan werk, komen mijn interesses samen. Ik schrijf voor het eerst een boek onder eigen naam, samen met goede vriendin en yogadocente Mounira Bazzi. *Is het leven beter met twee – en andere vragen die mensen zich al duizenden jaren stellen* is een fictieve dialoog tussen mij en het leven. Het is een toegankelijk filosofieboek, gestoeld op Oosterse denkwijzen. Ik geef veel van mezelf bloot door de levensvragen te delen die ik als mama met een drukke job tegenkom. Dat is spannend, want ik ben gewend om de verhalen van anderen op te schrijven. Nu moet alles uit mezelf komen. Soms denk ik: kan ik niet even iemand interviewen? (*lacht*)’

‘Behalve *Knack Weekend* lees ik tegenwoordig geen lifestyle-journalistiek meer, dat geeft ook wel aan dat die richting niet helemaal mijn ding was. De interesse in hard nieuws is gebleven, de situatie in Oekraïne volg ik dagelijks. Misschien heb ik dat van mijn papa, die in maart overleden is. Hij was altijd erg begaan met oorlogsjournalistiek. Ik heb zijn abonnement op *Apache* overgenomen – die extra kritische stem verrijkt mijn blik op de wereld en ons medialandschap in het algemeen.’ (SF)

2021 was een topjaar voor de **Vlaamse mediabedrijven**. Dat blijkt uit de bedrijfsresultaten die ze zonet hebben voorgelegd.

DPG Media haalde een omzet van 1,9 miljard euro, 7% meer dan in het eerste coronajaar. De nettowinst bedraagt 228 miljoen euro, een toename van 28%. Vooral voor radio en tv was 2021 een uitstekend jaar, aldus DPG Media, nu de advertentiemarkten zich 'meer dan volledig' herstelden na de terugval van 2020.

Mediahuis boekte een omzet van 1,13 miljard euro, 140 miljoen meer dan in 2020. De operationele winst steeg met 36% tot 166 miljoen euro. Mediahuis verwijst daarvoor onder meer naar de sterke stijging van de digitale abonnementen met 20%, die de daling van de papieren abonnementen ruim compenseert.

Roularta boekte als omzetcijfer 300 miljoen euro (+ 17%) en als bedrijfswinst 12,7 miljoen (een verdubbeling). Een *premier grand cru classé*, zo noemde CEO **Xavier Bouckaert** het voorbije jaar dan ook. Hopelijk kunnen de talloze freelancejournalisten bij Roularta nu ook wat meenippen daarvan.

De politiediensten bekijken momenteel hoe via een betere verstandhouding met journalisten de veiligheid van die laatsten kan worden verhoogd, met name tijdens manifestaties. Dat heeft minister van Binnenlandse Zaken **Annelies Verlinden** (CD&V) bevestigd, in antwoord op een parlementaire vraag van kamerlid **Eva Platteau** (Groen). De pistes die worden bestudeerd, betreffen duidelijk herkenbare kledij voor journalisten, bereikbare verbindingsofficieren bij de politie en opleidingen die de

ONDER EMBARGO

weerbaarheid van journalisten in geval van agressie vergroten.

Kirsten Bertrand is sinds maart redactiechef bij BRUZZ. Tot september vorig jaar was ze nog co-hoofdredacteur bij *De Morgen*.

Ook **Bart Eeckhout** is overigens hoofdredacteur af bij *DM*. Hij blijft wel senior writer en hoofdcommentator bij de krant. De hoofdredactie is nu in handen van Remy Amkreutz en de adjuncten Kim Van de Perre (weekendkrant) en Sam Feys (digitale productie).

Stijn Joris keert, na een kort intermezzo als copywriter bij een communicatiebureau, terug naar *Het Nieuwsblad*.

© Photonews

Een opmerkelijke nieuwe columnist bij *De Morgen*: voortaan zal viroloog **Marc Van Ranst** tweewekelijks zijn inzichten met de lezer delen, dit afwisselend met Antwerps schepen en N-VA-politica **Els Van Doesburg**.

Peter Vandermeersch wordt op 1 augustus CEO van Mediahuis Ierland, in opvolging van Marc Vangeel.

Marc Van de Looverbosch, in 2019 met pensioen vertrokken bij de VRT, is opnieuw actief als Wetstraat-journalist. Op Vlaams Parlement TV presenteert hij de programma's *Studio Vlaams Parlement* en *Het Gesprek*.

Mediahuis schuift *Gazet van Antwerpen* en regiozender ATV in elkaar, althans online. Wie voortaan dus naar *gva.be* of *atv.be* surft, komt op dezelfde website uit. Een beetje zoals bij DPG Media/NewsCity, waar *Het Laatste Nieuws* en VTM ook al nauw samenwerken.

Intussen praat **Mediahuis** met de **VRT** over een gemeenschappelijk podcastplatform. Ook DPG Media toonde interesse in zo'n *Streamz voor audio*.

Democratie veronderstelt een krachtige openbaarheid van bestuur, en voor dat laatste is onder meer vereist dat journalisten en burgers vooraf kennis kunnen nemen van agendapunten en documenten die op bijvoorbeeld een gemeenteraad zullen worden besproken. Wat dat laatste betreft, is de situatie in Vlaanderen nochtans niet oké, zo stelde **Apache** vast na een onderzoek bij de 300 Vlaamse steden en gemeenten.

'Wie een gemeenteraad wil volgen, moet dat vaak met bedroevend weinig voorbereidende documenten doen', aldus **Steven Vanden Bussche** en **Charlotte Deprez**. 'Moeilijk leesbare agenda's zijn legio, en slechts een derde van de gemeenten levert korte samenvattingen van de agendapunten of toelichtende nota's. Slechts één op de tien lokale besturen zet ontwerpbesluiten online, en naar bijlagen is het nog lastiger zoeken.' Er is met andere woorden werk aan de winkel voor de lokale democratie.

Sinds eind maart verspreidt **Belga** ook Engelstalige nieuwsberichten, specifiek over Vlaanderen. Het krijgt daartoe financiële steun van de Vlaamse overheid. Die wil met het initiatief tegengaan dat buitenlandse media en instellingen zich doorgaans tot Franstalige bronnen beperken voor nieuws over Vlaanderen.

© Photonews

Vlaams minister-president **Jan Jambon** (N-VA): 'Door relevant nieuws over Vlaanderen voortaan ook in het Engels te verspreiden, zullen de bekendheid en de aantrekkingskracht van Vlaanderen als topregio voor investeerders, beleidsmakers en menselijk talent nog vergroten.' Overigens gingen ook elders al regeringen gelijksoortige samenwerkingen aan met persagentschappen, zoals in

Frankrijk met AFP, in Duitsland met DPA en in Italië met Ansa.

Fuck de media, red de pers! **Guido Van Liefvering** ontbindt in een boek met die titel al zijn duivels tegen de grote mediabazen, die in een concentrerend medialandschap almaar machtiger worden. Van Citizen Kane over Murdoch en Zuckerberg tot **Christian Van Thillo**: allen vormen ze volgens de oprichter van *Dag Allemaal* en *Joepie* een regelrechte bedreiging voor de journalistiek. In zijn voorwoord treedt **Rik Van Cauwelaert** de onheilstijding bij. Uitgegeven bij Epo.

Patrick Lacroix, CEO van Belga, is blij met de deal. Hij wijst er wel op dat de Engelstalige nieuwsdienst in volle onafhankelijkheid zal werken en dat Engelstalige Belga-berichten zich niet strikt zullen beperken tot de Vlaamse actualiteit. Ook relevant nieuws uit de rest van het land zal aan bod komen. 'Dat is doorgesproken met de Vlaamse overheid', aldus Patrick Lacroix.

Op 24 juni reikt de VVOJ (Nederlands-Vlaamse Vereniging van Onderzoeksjournalisten) haar jaarlijkse prijzen voor beste onderzoeksjournalistiek uit, maar dat wordt naar gewoonte opnieuw een vrij exclusief Nederlands feestje. Bij de 12 genomineerde inzendingen zijn er 2 Vlaamse, en dan nog.

In de categorie 'opsporend' gaat het om de reportage 'Congo Hold-up' die **Kasper Goethals**, **Nikolas Vanhecke** en **Roeland Termote** van *De Standaard* maakten samen met **Carola Houtekamer** en **Jeroen Wester** van *NRC*. En in de categorie 'controlerend' zijn broer en zus **Ruben** en **Marieke Brugnera**

genomineerd voor hun *Knack*-reportage 'Als het goede doel ontspoort' over de Brusselse daklozenorganisatie Poverello.

In de zaak-**Dave De Kock**, verdacht van de ontvoering en doding van kleuter **Dean Verberckmoes** begin dit jaar, houdt justitie de lippen nu al lang stijf op elkaar. De onderzoeksrechter kondigde een totale persstop af voor iedereen die met de zaak te maken heeft. Zelfs de datum van de zitting van de raadkamer mocht blijkbaar niet worden meegedeeld. Op vraag van journalisten drong de VVJ bij persmagistraat **Francis Clarysse** aan op meer communicatie, gelet op de grote maatschappelijke beroering over de zaak. Die contacteerde daarover de betrokken onderzoeksrechter in Dendermonde.

Op 27 maart vielen bij Eco Print Center, de drukkerij van **DPG Media** in Lokeren, de laatste exemplaren van *Het Laatste Nieuws* en *De Morgen* van de pers. Het drukken gebeurt nu in het Nederlandse Best, waar DPG Media nog een drukkerij heeft staan.

Een gevolg is dat zowel *Het Laatste Nieuws* als *De Morgen* voortaan op een kleiner formaat verschijnt. En ook het avondlijke sluitingsuur voor

de redacties vervroegt. Bij de Nederlandse krantenredacties van DPG Media leidde dat alvast tot protest.

En-GAJE, de Brusselse organisatie die buitenlandse journalistieke vluchtelingen opvangt, heeft een eigen online nieuwskanaal gelanceerd, *Latitudes*. En-GAJE is opgericht door enkele journalistieke organisaties (waaronder de VVJ) en de universiteiten VUB en ULB. Het platform www.medialatitudes.be wordt beheerd door een redactie-comité bestaande uit gevluchte journalisten, Belgische journalisten en enkele academici, onder wie VUB-hoogleraar Journalistiek **Martina Temmerman**. De bijdragen op *Latitudes* zijn afkomstig van zowel journalistieke vluchtelingen als studenten verbonden aan de VUB en ULB.

Terwijl bij ons het parlement zich nog buigt over een wet ter invoering van het digital copyright (zie pagina 5), hebben Google en de **Franse nieuwsmidia** nu een definitief akkoord bereikt ter zake. De Alliance pour la presse d'information générale (Apig), die 300 mediatitels groepeert, spreekt van een 'historische stap', die uitgevers eindelijk vergoedt voor het massieve gebruik dat Google maakt van hun informatie-aanbod. Voor *Le Monde* bijvoorbeeld zou de deal 1 miljoen euro per jaar kunnen opleveren.

Het **Europees Hof voor de Rechten van de Mens** heeft, voor de eerste keer, een klacht tegen een nieuwsmidium afgewezen als SLAPP (*strategic lawsuit against public participation*). De klacht was ingediend door een regionaal bestuursorgaan in Rusland tegen het medium *000 Memo* en betrof laster. Volgens Dirk Voorhoof,

professor mediarecht, gaat het om een belangrijk en positief precedent.

Correctie bij een vermelding in ons vorige nummer. Daarin stond dat **Roularta** de publicatie van *Sport/Voetbalmagazine* stopzet. Dat had moeten zijn: stopzet *als weekblad*, want *Sport-Voetbalmagazine* gaat voortaan als maandblad door het leven. Waarvoor excuses.

Het volgende nummer verschijnt op woensdag 22 juni 2022.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

PRESENTEERT

GEZINSDAG IN PLANTENTUIN MEISE

Dag
van de
biodiversiteit

Wanneer zondag 22 mei 2022

Wie leden + gezin

Wat gratis toegang plantentuin
+ receptie in het kasteel

INSCHRIJVEN VIA
[JOURNALIST.BE/HOME/GEZINSDAG](https://journalist.be/home/gezinsdag)

